

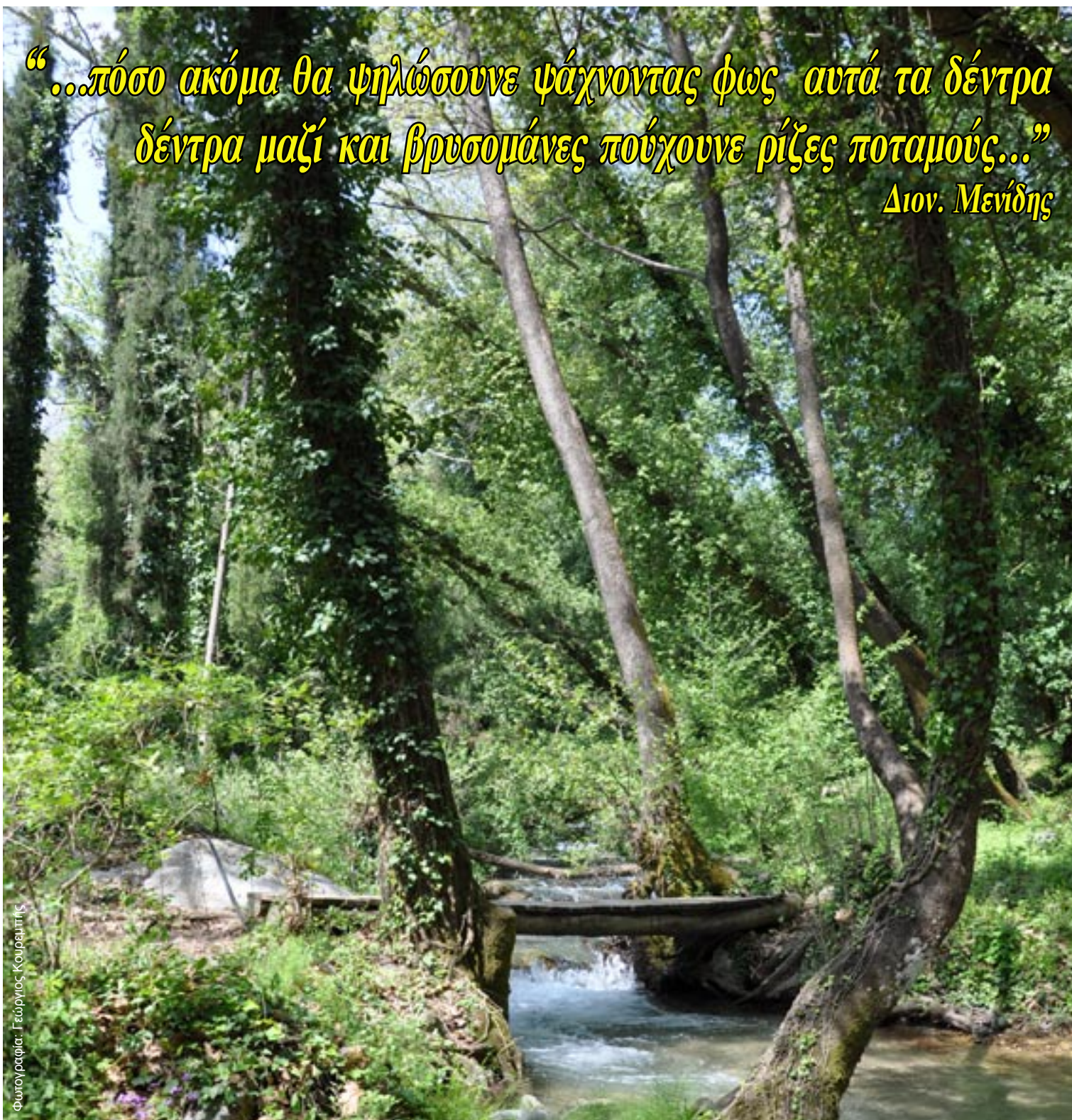
ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΥ "Ο ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ"

ΤΕΥΧΟΣ 5, ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2009

*"...πόσο ακόμα θα ψηλώσουνε ψάχνοντας φως αυτά τα δέντρα
δέντρα μαζί και βρυσομάνες πούχουνε ρίζες ποταμούς..."*

Διον. Μενίδης

Φωτογραφία: Γεώργιος Κουρεμπής

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΑΚΗ

Ένα ίδρυμα φάρος πολιτισμού για την περιοχή του Δήμου μας

σελ. 21

ΑΠΟ ΤΟ ΜΥΛΟ ΣΤΗ ΝΕΡΟΤΡΙΒΗ

Μια περιήγηση στο νερόμυλο στον Αγιο-Μάμα

σελ. 4-5

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ

Με τα παιδιά του Νηπιαγωγείου και του Δημοτικού

σελ. 24

Η Αριστοτέλεια ρήση «ἄ μὲν πολλοῖς δοκεῖ ταῦτ' ἄ γε εἶναί φαμεν» (αυτό που εμφανίζεται κατά τη γνώμη των πολλών ως ορθό, αυτό και ισχυριζόμαστε) θεμέλια αρχή στη λειτουργία της δημοκρατίας, φαίνεται να πληγώνεται από την πεσιμιστική διαπίστωση του φιλόσοφου Άρθουρ Σοπενάουερ ο οποίος γράφει, για το πώς προκύπτει η κοινή γνώμη, «...αν ήμασταν σε θέση να παρατηρήσουμε τη γενεσιουργό διαδικασία μιας κοινώς αποδεκτής κοινής γνώμης, θα διαπιστώναμε τότε πως δυο-τρεις άνθρωποι ήταν που πρώτοι τη συνέλαβαν και οι άλλοι αποδέχθηκαν, καλή τη πίστι, ότι αυτοί οι δυο τρεις την είχαν υποβάλει σε εξουχιστικούς ελέγχους για την ορθότητά της». Δυστυχώς απελπιστικά σωστό!

Σήμερα, παρά ποτέ, που ο Ντελάλης έχει επιτυχώς αντικατασταθεί από πλέον επιστημονικά σχεδιασμένους τρόπους και η δεξαμενή σκέψης δε γεμίζει από την παραγωγή των διανοούμενων, η διαμόρφωση της κοινής γνώμης είναι στα χέρια επαγγελματιών, που υπηρε-

τούν εμφανή ή αφανή συμφέροντα κάθε φορά. Πρωταγωνιστές τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, κυρίως τα ηλεκτρονικά, οι εταιρείες δημοσκοπήσεων και διάφοροι διασκεδαστές, εργάζονται άκοπα για να πείσουν το μέσο «καταναλωτή», ότι θεωρεί, ότι η πολιτική ή όλοι οι πολιτικοί, συλλήβδην, έχουν απαξιωθεί, ότι το «λαϊφ στάιλ» ή η αμφισβήτηση ορίζουν να μην ψηφίζει κανείς αλλά να ξαπλώνει το κορμί του στη Μύκονο, ότι εξυπνότερο είναι το «κλάμπινγκ» από την ενασχόλησή του με τα κοινά και ...ίσως σε λίγο καιρό και ότι η δημοκρατία είναι μπανάλ. Ο πολίτης, σήμερα που η πληροφορία ευκολότερα από ποτέ κυκλοφορεί ταχύτατα και είναι στη διάθεση του καθενός, έχει μετατραπεί σε απλό καταναλωτή, μακριά από τα κέντρα αποφάσεων.

Έτσι τα τηλεπαράθυρα γέμισαν, εκτός από τους σταθερούς «πωλητές ειδήσεων», με στελέχη και ιδιοκτήτες εταιρειών, που δήθεν μετρούν τί θέλει ο λαός, οι οποίοι διαγκωνίζονται να προβλέψουν με σιγουριά τί θα αποφασίσει ο λαός. Ο οποίος λαός

βέβαια, δεν πρέπει να παραλείψει να κάνει ή να πιστεύει αυτό που η δική τους «δημοσκοπήση» παρήγαγε. Διότι αποκρύπτεται έντεχνα ότι η στατιστική παράγει αποτελέσματα, ανάλογα με τα δεδομένα που έχεις θέσει και τις υποθέσεις που έχεις θεωρήσει σωστές. Τα ερωτήματα που δεν τίθενται και δεν απαντιούνται ποτέ είναι όσα αφορούν στη δημιουργία μιας κοινωνίας στην οποία οι πολίτες συμμετέχουν στη διαμόρφωση των πολιτικών για την ανάδειξη των συμφερόντων τους. Αυτά μάλλον θα τα φροντίσουν άλλοι. Οι πολλοί δεν χρειάζεται να σκέπτονται και πολύ. Η μόνη αντίσταση σ' αυτό είναι η διαρκής επαγρύπνηση, η παρατήρηση και η κατανόηση, όπως λέει ο Ουμπέρτο Έκο «αν δεν μπορούμε να είμαστε πρωταγωνιστές ας είμαστε τουλάχιστον έξυπνοι θεατές».

Όμως, μέσα σε αυτό το μοντέλο πλήρους απαξίωσης, οι δουλευτάδες και οι οδοιπόροι της ζωής εξακολουθούν να παράγουν αφήνοντας έστω και μικρά ίχνη στην πορεία αυτού του πλανήτη. Κάποιοι τέτοιοι σχεδίασαν και έκαναν

πραγματικότητα το νέο Μουσείο της Ακρόπολης –και δεν εννοούμε αυτούς που στέκουν μπροστά στις κάμερες-, το οποίο πλέον είναι εδώ, ανοικτό για το κοινό με αρχαίο πλούτο στολισμένο να αγναντεύει από απέναντι την Ακρόπολη. Στο μέλλον, απομένει να αποδείξουμε ότι σαν κοινωνία μπορούμε να το υποστηρίξουμε – στην Ελλάδα τα περισσότερα μουσεία θυμίζουν μουσουλεία – και έτσι να αφαιρέσουμε κάθε επιχείρημα από αυτούς που εκθέτουν τα προϊόντα της κλοπής της κληρονομιάς του τόπου μας.

Όμως, το καλοκαίρι για τα καλά εγκαταστάθηκε και ο ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ ετοιμάζεται για θερινές δράσεις και παρεμβάσεις στο Καστόρειο. Θα κάνουμε μια προσπάθεια σε συνεργασία με τους άλλους συλλόγους, για παρεμβάσεις με πολλή διασκέδαση αλλά και πνευματική και αισθητική ικανοποίηση. Και πού ξέρεις μπορεί αυτό να οδηγήσει σε κάτι πιο ολοκληρωμένο και συστηματικό. Μείνετε συντονισμένοι μαζί μας.

Καλό Καλοκαίρι

Έντυπη εφημερίδα
«ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ»

Ιδιοκτήτης: Πολιτιστικός Σύλλογος Καστορείου «ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ»

Ταχυδρομική Διεύθυνση:
Καστόρειο Λακωνίας, τ.κ. 23059
τηλ.: 6973208890, 6944377514
http://kastori.gr, http://polydefkis.gr
e-mail: info@polydefkis.gr

Εκδότης: Η Πρόεδρος Ευγενία Λαμπή
Αρχισυντάκτης: Βαρβάρα Κεμερίδου

Συντακτική Επιτροπή
Βαρβάρα Κεμερίδου,
Ευγενία Λαμπή, Ελένη Βλαχογιάννη,
Αναστασία Καδρακάζη,
Γαρυφαλιά Ρουμेलιώτη,
Θάνος Τζωρτζάκης, Γιάννης Αρφάνης.

Επιμέλεια Ύλης
Αγροτικά, Αθλητικά: Γιάννης Αρφάνης
Επιστημονικά: Ευγενία Λαμπή,
Κων/νος Καλκανδής
Κοινωνικά: Ελένη Βλαχογιάννη,
Καίτη Συμυριού
Οικονομικά: Κων/νος Καλκανδής,
Θάνος Τζωρτζάκης
Πολιτιστικά: Βαρβάρα Κεμερίδου,
Ευγενία Λαμπή
Φωτογραφικό υλικό: Βασ. Λαγανάς,
Γιάννης Αρφάνης, Γιώργος Κουρεμπής, Γ. Λαγανάς, Θ. Ανδριανός
Χορηγίες: Καίτη Συμυριού
Ρεπορτάζ: Γιώργος Κουρεμπής
Καστανιώτικα: Γιώργος Λαγανάς

Αναποκριτές
Καστόρι – Βόρειοι Δήμοι:
Δημητράκης Κραμποβίτης,
Θεόδωρος Αλαφogiαννης,
Παναγιώτης Λαμπράκης, Θανάσης
Δημητράκοπουλος, Νίκος Λαγανάς
ΗΠΑ, Βοστώνη: Eugenia Markos,
Νέα Υόρκη: Panagiotis Pantazis,
Αλάσκα: Maria Bascous
Αυστραλία: Angela Vasilas

Καστανιώτικα

Τώρα που όλα τα ζαρζαβατικά του καλοκαιριού είναι στα φόρτε τους ας θυμηθούμε πριν από πολλά χρόνια πως ήταν σε γεύση, σχήμα, νοστιμιά κλπ Όλο το παραδεχόμαστε ότι ήταν διαφορετικά, με τα χρόνια οι σπόροι αντικαταστάθηκαν με τα υβρίδια, όλα έγιναν ομοίμορφα και η νοστιμιά και η γεύση πήγαν περίπατο. Τώρα τελευταία παρατηρείται ένα κίνημα παγκοσμίως για διάσωση παλιών ποικιλιών και την εισαγωγή τους στις καλλιέργειες από ερασιτέχνες αλλά και επαγγελματίες αγρότες.

Για διάσωση των σπόρων έχουν δημιουργηθεί τράπεζες σπόρων και φυλάσσονται αλλά και δανείζονται σε όσους θέλουν να τους καλλιεργήσουν. Από ότι γνωρίζω και στην περιοχή μας υπάρχουν ακόμη ποικιλίες που τις καλλιεργούν πχ μια ποικιλία ντομάτας που καλλιεργεί με επιτυχία ο φίλος Κώστας Αλιφέρης αλλά και άλλοι αγρότες έχουν όλο και κάποια παλιά ποικιλία π.χ. οι μικρές πιπεριές για τουρσί, αφράτο λάχανο (μάπα) κ.λπ. Έχω τη γνώμη ότι είναι μια καλή ευκαιρία ο Σύλλογος μας μαζί με τους φίλους αγρότες να διασώσουμε αυτές τις ποικιλίες και να δώσουμε την ευκαιρία σε όποιον θέλει να καλλιεργήσει παραδοσια-

κές ποικιλίες.

Όπως είναι γνωστό η τουρκοκρατία άφησε και στον τόπο μας τα σημάδια της και ενώ έχουν περάσει τόσα χρόνια όλο και κάποιο τοπωνύμιο μα τη θυμίζει.

Τα Ντεμίρια - Ντεμιρόλακα από κάποιον Ντεμίρ, Μπεκτάσια από το Μπεκτάς, μοναστήρι κλπ. Επίσης όταν οι Τούρκοι εγκατέλειψαν την περιοχή έμειναν στα σημερινά Περιβόλια μερικές οικογένειες που είχαν δεθεί με τον τόπο αλλάζοντας το επίθετό τους και φυσικά βαπτιζόμενοι χριστιανοί, πχ η οικογένεια Νεοφύτιστου και οι οικογένεια με το επίθετο Έσαρχου αλλά για να μην αδικήσουμε κανέναν μετά από τόσα χρόνια πιθανώς αυτές οι οικογένειες να ήταν κρυπτοχριστιανοί. Στα Περιβόλια είχαν τον οικισμό τους Τζαμί κλπ αλλά μετά την απελευθέρωση του '21 όλα έγιναν χαλάσματα από την οργή του λαού.

Όπως όλοι γνωρίζουμε ζούμε στην εποχή των δορυφόρων τα πάντα κάτω στη Γη γίνονται γνωστά σε χρόνο μηδέν. Ένα πρόγραμμα αρκετά δημοφιλές είναι το earth της google στο διαδίκτυο, εάν το ακολουθήσετε και θελήσετε να δείτε το χωριό μας θα βρείτε αρκετές όμορφες φωτογραφίες από τον τόπο μας, όπως τον Άγιο

Μάμα και το ποτάμι. Ένα μεγάλο μπράβο στον πατριώτη μας κ. Παναγιώταρο που τις ανάρτησε και πολλές από αυτές τις έχουμε δει και στην εφημερίδα μας.

Για τον φίλο Γιάννη Αρφάνη που είχε την καλοσύνη να μου θυμίσει τον Κ. Παπαδόπουλο που εκτελέστηκε από τους ναζί στις 5 Μαΐου 1944 του υπόσχομαι ότι θα επανέλθω σε επόμενο τεύχος της εφημερίδας μας γιατί πρέπει να τιμούμε τους νεκρούς ήρωες μας.

Ας ξεσκονίσουμε και λίγο τις γνώσεις μας σχετικά με τον τόπο μας με δύο ερωτήσεις,;

Α) Μεγάλος ηθοποιός, για πολλούς ο μεγαλύτερος, αλλά και θεατρικός συγγραφέας του 19 αιώνα με καταγωγή από το χωριό μας.

Β) Λογοτέχνης των αρχών του 20ού αιώνα που έζησε τα παιδικά του χρόνια στην Καστανιά έχει γράψει και για το χωριό μας και επηρέασε τον Αγγ. Σικελιανό (οι κακές γλώσσες λένε ότι έκλεψε αρκετά έργα του).

Περιμένω απαντήσεις και θα πούμε περισσότερα στο επόμενο τεύχος.

Αντίο πατριώτες

Ο Καστανιώτης
gld@otenet.gr

...και ιστοσελίδα ο Πολυδεύκης

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

«ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ»

Όπως γνωρίζεται η ιστοσελίδα του «Πολυδεύκη» είναι στο διαδίκτυο www.polydefkis.gr και www.kastori.gr. Μην ξεχνάτε να μας επισκέπτεσθε μας και να μας στέλνετε τα μηνύματά σας στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο μας info@polydefkis.gr.

ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΚΑΡΑΜΑΛΗ

Μιας και για να ολοκληρωθεί το πέρασμα του Κάστορα πρέπει να επισκευασθεί η γέφυρα στάλθηκε επιστολή στο Δασαρχείο και το Δήμο ώστε να

μας επιτραπεί να κόψουμε δυο πλατάνια στο ποτάμι.

ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΡΗ- ΝΗΣ ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΚΚΛΗ- ΣΙΟΥ

Ο ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ με τη βοήθεια των Γεωργίου και Κώστα Μιχαλόπουλου και Γιώργου Λιακόπουλου αποκάλυψαν το χρόνια κρυμμένο μέσα στα βάτα και τα κλαδιά καμάρι του Παλιοκκλησιού. Η διευκρίνιση ιδιοκτησιακών θεμάτων πιθανόν να επιτρέψει παραπέρα παρεμβάσεις, αλλά κρατώντας πάντα το καμάρι αυτοτελές.

ΓΡΑΦΕΙΟ «ΠΟΛΥΔΕΥΚΗ»

Το Πάσχα δεν έγιναν τα εγκαίνια του γραφείου του «ΠΟΛΥΔΕΥΚΗ». Έτσι θα κεραστούμε τα ποτά τον Αύγουστο. Η ακριβής ημερομηνία θα ανακοινωθεί.

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Στάλθηκε επιστολή στο Δήμο με την οποία ζητείται να παραχωρηθεί ελεύθερη πρόσβαση στο καστόρι μέσω του «Σύζευξις». Ο «Πολυδεύκης» θα κάνει δωρεά δύο επιπλέον κεραίες για την πλατεία.

Για το βιβλίο

Συνεχίζονται οι εργασίες για την έκδοση βιβλίου σχετικά με την αυτόνομη οικιακή οικονομία που ίσχυε στην περιοχή μας, με συνταγές της περιοχής αλλά και παρασκευές διαφόρων προϊόντων με υπογραφή από κατοίκους του Καστορείου.

Δημιουργήθηκε Ομάδα Εργασίας από τους Βαρβάρα Κεμερίδου (Συντονίστρια), Ελένη Βλαχογιάννη, Θεοδώρα Δαρειώτη, Αναστασία Καδρακάζη, Γιώργο Λαγανά, Ευγενία Λαμπή, Αναστασία Μενίδη, Γαρυφαλιά Ρουμελιώτη, Βασιλική Σκρουμπέλου και Ελένη Σκρουμπέλου.

Για το φωτογραφικό υλικό: Γιάννης Αρφάνης, Βασίλης Λαγανάς, Τάκης Πελεκάνος.

Σας προσκαλούμε να μας στείλετε στοιχεία ή συνταγές για φαγητά, γλυκά, παρασκευές τροφίμων, ιατρικά παρασκευάσματα και γιατροσόφια και εν γένει οικοτεχνικές κατασκευές στα παλιά σπίτια του Καστορείου παρακαλούμε επικοινωνήστε μαζί μας. Η δημοσιοποίηση στο βιβλίο θα γίνει επώνυμα.

Η τουριστική ανάπτυξη θέλει οργάνωση

Καθώς έρχεται το καλοκαίρι και το χωριό όπως και όλη η περιοχή ετοιμάζεται να υποδεχθεί κυρίως τα παιδιά της που ζουν στα αστικά κέντρα και το εξωτερικό για διακοπές, επανέρχεται η ανησυχία – και στους επαγγελματίες της περιοχής – για το αν θα έχει κόσμο. Σημειωτέον η παρουσία αρκετού κόσμου δεν έχει μόνο θετική επίπτωση στις επαγγελματικές δραστηριότητες αλλά και στην ενέργεια και στην αναζωογόνηση του τόπου. Από την άλλη πλευρά υποδομές υψηλού επιπέδου έχουν αναπτυχθεί και αναπτύσσονται για τη φιλοξενία τουριστών.

Και το οξύμωρο επανέρχεται, ενώ η φύση έχει προικίσει την πε-

ριοχή με απaráμιλλο κάλος, ώστε να μπορεί να υποδεχθεί τουρίστες όλες τις εποχές του χρόνου, ένας τουρίστας που θα έρθει αναρωπιέται πως θα περάσει το Σαββατοκύριακο. Και στο μεν Καστόρειο η Λίλα καταβάλει κοπιώδεις προσπάθειες να καθοδηγήσει και να αναδείξει διαδρομές και τοπία, για έναν ξένο υπάρχει έλλειψη μιας οργανωμένης υποδομής για την ανάδειξη της ομορφιάς του τόπου.

Απ' ό,τι φαίνεται η δουλειά κατά μεγάλο μέρος πέφτει και στα χέρια των τοπικών συλλόγων. Έτσι με ιδιαίτερη ικανοποίηση υποδεχόμαστε την πρόταση του Συλλόγου «Λουσίνα», για τη χρηματοδότηση της σήμανσης των μονοπατιών και δι-

αδρομών. Και επίσης με ικανοποίηση υποδεχόμαστε και την απόφαση του Δήμου να προβεί στη σχετική χρηματοδότηση. Επίσης από το Δήμο χρηματοδοτείται και η κατασκευή στην είσοδο κάθε δημοτικού διαμερίσματος κιοσκίου με χάρτες των μονοπατιών της περιοχής.

Συμπληρωματικά σε αυτό, όμως, ο επισκέπτης για να γνωρίζει και που να πάει χρειάζεται ένας τουριστικός οδηγός που να περιγράφει περιληπτικά τα βασικά αξιοθέατα την ιστορία τους και τις διαδρομές. Μια τέτοια δουλειά χρειάζεται χρηματοδότηση για να γίνει. Ο «Πολυδεύκης» προτίθεται να καταθέσει σχετική πρόταση στο Δήμο και να βοηθήσει στην έκδοση ενός

τέτοιου οδηγού.

Επίσης, το είχαμε θίξει και στο πρώτο τεύχος, με την ευκαιρία του οδοιπορικού στο Βρυσιώτικο, ότι υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που μπορούν να αναπτυχθούν στην περιοχή σε επαγγελματική βάση. Τέτοιες είναι αναρρίχηση – π.χ. η χαράδρα της Παναγίας της Μισοσπορίτισσας προσφέρεται -, η πεζοπορία και ανάβαση, η ιππασία κ.λ.π. Επιπλέον, επισκέψεις σε πρότυπες δραστηριότητες, όπως, ελαιώνας, κτηνοτροφία, ελαιοτριβεία είναι μια ενδιαφέρουσα δράση. Σχετικά με το ελαιόλαδο θα επανέλθουμε.

Ε. Λαμπή

Από το μύλο στη νεροτριβή

Χαρακτηριστικό της περιοχής του Καστορείου και ευρύτερα του Δήμου Πελλάνας είναι οι νερόμυλοι. Κάποιοι από αυτούς λειτουργούσαν μέχρι πριν μερικά χρόνια.

Στην είσοδο του Καστορείου κάτω από τον Άγιο Μάμα, βρίσκεται ένας από τους χαρακτηριστικούς νερόμυλους, ίσως ο διατηρούμενος στην καλύτερη κατάσταση. Πάνω από δύο αιώνες σε ηλικία, εγκαινιάσθηκε στις 21 Μαρτίου 1827 - απόδειξη η πινακίδα θεμελίωσης: «Ανηγέρθη ο παρών μύλος δι' επιμελείας του ταπεινού Καθηγουμένου Παγκρατίου και δι' εξόδων του ιερού Μοναστηρίου και των βοηθούντων».

Απέναντι από το μύλο υπήρχε ελαιοτριβείο με λιθάρι, το οποίο κινιόταν με το νερό που έπεφτε από το μύλο ή με άλογα. Από την άλλη πλευρά υπήρχε κορδέλα για το κόψιμο λίθων.

Το νερό μετά το μύλο δεν πήγαινε χαμένο αλλά διοχετευόταν στη νεροτριβή. Όλα τα μάλλινα στρωσίδια, τα χαλιά, τα κιλίμια, οι φλο-

κάτες και οι βελέντζες κάθε χρόνο ξανάνιωναν κάτω από το χτύπημα του νερού. Όλο το συγκρότημα ανήκει στην ιδιοκτησία των κληρονόμων Δημητρίου Καλλιάνη και Γιαννούλας Καραμίχα, το γένος Κραμποβίτη και αποτελεί στο σύνολό του ένα ικανοποιητικά διατηρημένο μνημείο πλέον.

Ο μύλος και η νεροτριβή λειτουργούσαν μέχρι πρόσφατα από τον Γεώργιο Μενίδη και το γιο του Βασίλη Μενίδη, οι οποίοι και τα κράτησαν με αγάπη σε καλή κατάσταση.

Πολλές διηγήσεις υπάρχουν για το Μυλωνά μπάρμπα Γιώργη Μενίδη, τον καλό χαρακτήρα του και την αγάπη του στο διάβασμα.

Ο Θάνος Τζωρτζάκης διηγείται ότι πολλές φορές έδιναν στον Μπάρμπα Γιώργη αντί για αλεστικά στο μύλο, το «Ρο-

μάντζο» να έχει για διάβασμα.

Η κυρά Τασία η «Μυλωνού» διηγείται ιστορίες απ' το μύλο, όπου εκεί μεγάλωσε τα παιδιά της.

Πρόσφατα ο μύλος και ο γύρω του χώρος καθαρίστηκε από την συνιδιοκτήτριά του κ. Γιαννούλα Καραμίχα, κόρη του Χαράλαμπου και της Ρηγούλας Κραμποβίτη, και είναι εύκολα επισκέψιμος από τους περιπατητές και τουρίστες.

Όμως απαιτείται περαιτέρω συντήρηση και αποκατάσταση, η οποία θα είναι δαπανηρή. Ίσως θα πρέπει να βοηθηθούν οι ιδιοκτήτες, μέσω χρηματοδότησης από προγράμματα, διότι το συγκρότημα αποτελεί κόσμημα.

Γ. Αρφάνης.

ΣΤΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΜΑΗ-ΘΑΝΑΣΗ

Στις 2 Μαΐου 2009, εόρτασε το εξωκλήσι του Αγίου Αθανασίου της ενορίας Καστρού στις Μάνδρες. Τη Θεία λειτουργία ακολούθησε αρτοκλασία και το καθιερωμένο φαγοπότι – γλέντι. Ο Νίκος Νικητάκης, όπως κάθε χρόνο, έβαλε τη βραστή γίδα, ο Βασίλης Γαρυφάλλης το κρασί, μεζέ πρόσφεραν και οι άλλοι γειτονεύοντες προς την εκκλησία.

Μικρές ιστορίες από τη ζωή και τη δράση των ανθρώ- πων των χωριών μας

Η μικρή αυτή συλλογή από ιστορίες, άλλες πραγματικές, άλλες όχι και τόσο μα που έχουν μέσα τους έναν πυρήνα αλήθειας, είναι ένα μικρό δείγμα από τη δουλειά του συμπατριώτη μας Ευαγ. Ανδριανού.

Ευαγγέλου Άνδριανού*

Ύσνενοησία

Δύο παλιοί φίλοι συζητούν με τή βοήθεια και μερικῶν ποτηριῶν κρασιού. Ὁ ἕνας, ὁ Γιώργης, ἀναπτύσσει θεωρίες περί τοῦ πῶς πρέπει νά ἀνατρέφονται τά κορίτσια. Ὁ ἄλλος, ὁ Στράτης, εἶναι ἐλαφρῶς ζαλισμένος ἀπό τό κρασί καί ἀκούει χωρίς νά καταλαβαίνει τίποτα. Σέ μία στιγμή ὁ Γιώργης ὑποψιάζεται ὅτι ὁ φίλος του δέν τόν παρακολουθεῖ. Ἀκολουθεῖ ὁ ἐξῆς διάλογος:

Γιώργης: Κουταμάρες λέω, Στράτη μου;

Στράτης: Ναι, ναι, Γιώργη μου, ἀπαντάει ὁ Στράτης γιά νά μή διαφωνήσῃ μέ τό φίλο του.

Γιώργης: Φεύγει μέ τά χέρια ψηλά καί φωνάζοντας: Μπαρούτη! μπαρούτη!

Εὐπιστία καί ἐχεμύθεια

Ὁ Γιάννης, ἀφελής χωριάτης πῆστενε ἀμέσως ὅ,τι τοῦ ἔλεγε, ἀλλά καί δέν μπορούσε νά κρατήσει μυστικό οὔτε γιά ἕνα λεπτό, δέν μπορούσε «νά χλιάνη κουβέντα». Ὁ συγχωριανός του ὁ Γιώργης πού ἤξερε τούς συμπατριῶτες τους μέχρι καί μέ τί κουτάλια τρώνε καί τοῦ ἄρρεσε νά σκαρώνη φάρσες, κάλεσε τό Γιάννη καί μέ ὕφος ἄκρως ἐμπι-

στευτικό του εἶπε ὅτι εἶδε στόν ὕπνο τοῦ ἕνα παλαιό πεθαμένο πατριῶτη τους πού τοῦ εἶπε ὅτι σέ ἕνα μέρος πού ὁ Γιάννης τό ἤξερε, εἶναι θαμμένο ἕνα κασόνι μέ χρυσά φλωριά, ὅτι πρέπει νά στείλῃ κάποιον ἄλλον νά τό πάρῃ γιατί ὁ ἴδιος ὡς συγγενής του πεθαμένου δέν ἐπιτρέπεται νά πάῃ καί ὅτι ἂν αὐτός πού θά πάῃ νά πάρῃ τό κασόνι φανερώσῃ τό μυστικό καί σέ ἄλλον, τά φλωριά θά γίνουν κάρβουνα.

Προηγουμένως ὁ Γιώργης εἶχε πάει στό μέρος αὐτό καί εἶχε χώσει ἐκεῖ ἕνα κασόνι μέ κάρβουνα.

Ὁ Γιάννης τά πίστεψε ὅλα, πῆγε καί ἔσκαψε στό μέρος πού τοῦ εἶπε ὁ Γιώργης καί βρῆκε τά κάρβουνα. Παραπονέθηκε στό Γιώργη ὅτι τόν ξεγέλασε, ἀλλά αὐτός τοῦ εἶπε ὅτι τά φλωριά ἔγιναν κάρβουνα γιατί σέ κάποιον θά φανέρωσε τό μυστικό. Ὁ Γιάννης ὁμολόγησε ὅτι εἶχε εἰπῆ τό μυστικό στή γυναίκα του καί ἔμεινε μέ τή θλίψη ὅτι ἔχασε τά φλωριά γιατί δέν μπόρεσε νά κράτησῃ τό μυστικό.

Ζωοκλοπή καί ἀφέλεια

Παλαιότερα ἡ ζωοκλοπή δέν ἦταν ἄγνωστη καί στά χωριά μας. Ὁ ἄνθρωπος πού τοῦ

εἶχαν κλέψει τή γίδα παρακάλεσε τόν παπά νά βγάλει «ἀφορεστικό» γιά τόν κλέφτη. Τήν Κυριακή, μετά τή λειτουργία, βγαίνει ὁ παπάς στήν Ὠραία Πύλη καί λέει: «Τώρα θά βγάλω «ἀφορεστικό» γι' αὐτόν πού ἔκλεψε τή γίδα. Γι' αὐτό πρέπει νά γονατίσετε ὅλοι». Ὅλο το ἐκκλησίασμα γονατίζει. «Γονατίσατε ὅλοι;» ρωτᾷ ὁ παπάς. «Ναί», ἀπαντάει μέ μιά φωνή τό ἐκκλησίασμα. «Γονάτισε καί αὐτός πού ἔκλεψε τή γίδα;» ξαναρωτᾷ ὁ παπάς. Καί μία μοναχική φωνή ἀπαντάει: «Γονάτισα κι' ἐγώ».

Ποίηση καί σύμπτωση

Παλαιότερα στά χωριά εἶχε μεγάλη διάδοση ἡ ποίηση, ὄχι μόνο ἡ δημοτική, ἀλλά καί ἄλλων ποιητῶν. Χωριάτες καί χωριάτισσες πού δέν ἤξεραν νά διαβάσουν, ἤξεραν καί ἀπάγγειλαν στίχους δημοτικούς ἀλλά καί τοῦ Ρήγα, τοῦ Βαλαωρίτη, τοῦ Περεσιάδη καί ἄλλων. Μιά γυναίκα ἤξερε ἀπ' ἔξω ὅλη τή «Γκόλφω».

Στή διάρκεια τοῦ ἀνταρτοπολέμου 1946-1949 μερικοί συμπατριῶτες ἦσαν ἐξοριστοί σέ ἕνα νησί. Ἐνας ἀπό αὐτούς πού τοῦ ἄρρεσε πολύ τό διάβασμα,

εἶχε φτιάξει ἕνα πρόχειρο κατάλυμα μέ πέτρες στήν κορυφή ἑνός ὑψώματος καί κατέφευγε ἐκεῖ γιά νά διαβάσῃ μέ τήν ἡσυχία του. Μιά μέρα τόν βλέπουν ἐκπληκτοί οἱ πατριῶτες νά βγαίνει ἀπό τό καταφύγιό του καί νά ἀπαγγέλλῃ δυνατά διαβάζοντας ἕνα γράμμα, τούς στίχους τοῦ Βαλαωρίτη: «καλόγερε τί καρτερεῖς κλεισμένος μέσ' τό Κούγκι;». Ἡ ἀγράμματη γριά θεία τοῦ τοῦ ἔστειλε ἕνα γράμμα πού εἶχε ὑπαγορεύσει σέ ἄλλον καί τοῦ ἔγραφε ὅτι δέν εἶχε νόημα νά συνεχίσῃ τόν ἀγῶνα καί ὅτι ἔπρεπε νά κἀνη κάτι γιά νά τόν ἀφήσουν ἐλεύθερο. Τό γράμμα ἄρχιζε μέ τούς στίχους αὐτούς τοῦ Βαλαωρίτη πού ἡ γριά τούς ἤξερε ἀπ' ἔξω καί πού ταίριαζαν ἀπόλυτα μέ τή γενικώτερη κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε μετά τό τέλος τοῦ πολέμου, μέ τήν κατάσταση τῆς ἐξορίας καί ἐιδικώτερα μέ τόν πέτρινο «πύργο», τό Κούγκι, τοῦ ἀνηψιοῦ της καί τήν ἀπομόνωσή του. Ἐδωσε ἕνα μικρό διάλειμμα γιά χαμόγελο στήν πίκρα τῆς ἐξορίας.

* Ὁ Εὐάγγελος Ἀνδριανός εἶναι ἐπίτιμος ἀρεοπαγίτης, κατοικεῖ στό Καστόρι - Καστανιά

Η ματωμένη καρδιά της Ελλάδας

Μέσα σε κλίμα συγκίνησης και ιδιαίτερης συναισθηματικής φόρτισης πραγματοποιήθηκαν και φέτος οι εκδηλώσεις μνήμης για την Πρωτομαγιά στην Καισαριανή, οι οποίες και κορυφώθηκαν την Κυριακή 17 Μαΐου με τα αποκαλυπτήρια μνημείου, με τα ονόματα 200^{ων} αγωνιστών-κομμουνιστών της Καισαριανής. Ανάμεσα σε αυτούς είναι και ένας συμπατριώτης μας, ο

Παπαδόπουλος Κωνσταντίνος του Ιωάννου.

-Δήλωσε μετάνοια του λέει ο αδελφός του, χωροφύλακας στην Αθήνα, όταν μαθαίνει ότι την επόμενη θα τον εκτελέσουν και αυτός αγέρωχα αφηφά την αδελφική συμβουλή και απαντά, -αδερφέ ο άνθρωπος δεν είναι λίγα για να την γυρίσεις από την άλλη της όψη -, και το πρωί έφυγε, για να συναντήσει τον άλλο του αδελφό Παναγιώτη, που και αυτός από βόλι εχθρικό είχε πέσει κάπου στα Ντεμίρια. Πέρασε αρκετός καιρός -αδικαιολόγητα είναι αλήθεια -για να επισκεφτώ τον ιερό τούτον

τόπο, το Σκοπευτήριο της Καισαριανής, το θυσιαστήριο της λευτεριάς.

Ανασκαλέματα ίσως κάποιος να πει, υποχρέωση θα έλεγα εγώ, υποχρέωση σε ένα Πατριώτη συμπατριώτη μας που εκτελέστηκε με τους διακόσιους από τους Γερμανούς κατακτητές την Πρωτομαγιά του 1944. Εκεί στην Καισαριανή που οι γείτονες θυμούνται ακόμη τους μελλοθάνατους να τραγουδάνε την Ελλάδα. Και σαν καταλαγιαίνουν στα στερνά της νύχτας, ακούγεται ο Εθνικός Ύμνος της μεγάλης τους αγάπης. Τον Ύμνο τούτο, που τον σταματούσαν τα πολυβόλα, μα τον συνέχιζαν οι άλλοι, πριν τα βόλια ξαναρχίσουν να σταματάνε τις ανάσες. Και τα κυπαρίσσια σείουνε τις κορφάδες τους και χαίρετάνε τους ήρωες, πριν ξαναγίνουν άστρα φωτεινά. Άστρα που φωτίζουν και δείχνουν το δρόμο της λευτεριάς το δρόμο των μεγάλων τους ιδανικών.

Αιμάτινοι όλοι οι χώροι του σκοπευτηρίου, δεν πρέπει να λησμονείται τού-

το από κανένα, και ας ξυπνήσουν μερικοί από το λήθαργό τους.

Το αίμα τούτο δεν ξεράθηκε παρά η γης το 'χει φυλαγμένο μέσα στα σπλάχνα της, στα σπλάχνα της αιωνιότητας γράφει ο Γιάννης Γ Κούβας στο βιβλίο του «Σκοπευτήριο της Καισαριανής Η ματωμένη καρδιά της Ελλάδας».

Οι βάσεις των πολυβόλων και τα είκοσι κυπαρίσσια που φυτεύτηκαν για να θυμίζουν τις εικοσάδες των εκτελεσμένων πατριωτών της Πρωτομαγιάς του 44 και μια λιτή μαρμαρένια πλάκα κρύβουν το μεγαλείο της Ελλάδας.

Πέθαναν χορεύοντας και τραγουδώντας τον εθνικό ύμνο. Αληθινοί Έλληνες δηλαδή. Και όμως δεν μάθαμε τίποτα για ανθρώπους που αρνήθηκαν να εξαιρεθούν.

Επιμέλεια: Γ. Αρφάνης

Στοιχεία ελήφθησαν από το βιβλίο του Γ. Κούβα: «Σκοπευτήριο Καισαριανής η ματωμένη καρδιά της Ελλάδας» και από τη Διαδημοτική εφημερίδα «οι γειτονιές μας»

ΟΙ ΓΙΟΡΤΕΣ ΜΑΣ

Την Πρωτομαγιά φέτος, λόγω καιρού, δεν την ευχαριστήθηκαν οι συμπατριώτες μας. Με δική του πρωτοβουλία ο Άρης Κουρεμπής επιχείρησε να οργανώσει γιορτή στη γέφυρα, αλλά ο άσχημος καιρός τον υποχρέωσε να τη μεταφέρει στον προαύλιο χώρο του Σχολείου. Και στο Ζορό, παρά τις προετοιμασίες που είχε κάνει ο Δήμος Οινούντος, η γιορτή δεν είχε επιτυχία για τον ίδιο λόγο.

Στις 21 Μαΐου, εορτάσθηκε στο ομώνυμο ξωκλήσι της ενορίας του Καστρίου η εορτή του Αγίου Κωνσταντίνου και της Αγίας Ελένης.

Στις 28 Μαΐου η εορτή της Αναλήψεως εορτάσθηκε στο βουνό στην εκκλησία της Παναΐτσας στη Μπουρσάκα. Τη Θεία Λειτουργία ακολούθησε αρτοκλασία και ο Σύλλογος Φίλων του Ταυγέτου «ΛΟΥΣΙΝΑ» κέρασε τους παρευρισκόμενους με κρασί, σουβλάκια και άλλους μεζέδες.

Στις 8 Ιουνίου εορτάσθηκε εορτή του Αγίου Πνεύματος στο εξωκλήσι της Αγίας Τριάδος της ενορίας Καστρίου. Τη Θεία Λειτουργία παρακολούθησαν αρκετοί συμπολίτες μας και ακολούθησε η καθιερωμένη αρτοκλασία.

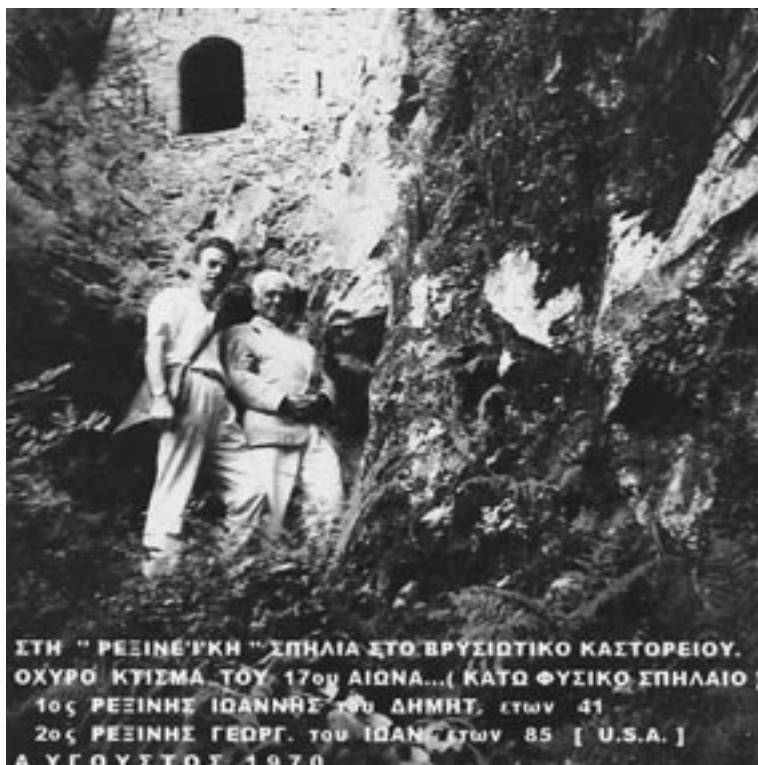
Επίσης στις 13 Ιουνίου εόρτασε η εκκλησία της ανακομιδής των λειψάνων του Αγίου Θεοδώρου του Στρατηλάτου στα Σερβείκα.

Επιβάλλεται να αναφέρουμε για μια ακόμη φορά την προσφορά του Θεόδωρου Αλαφόγιαννη στην συντήρηση και τον καλλωπισμό των προαυλίων χώρων όλων των εκκλησιών του Καστρίου της Νέας Λιβεράς και των Σερβείκων.

Στις 24 Ιουνίου 2009 εόρτασε το ξωκλήσι που είναι αφιερωμένο στη γέννηση του Αγίου Ιωάννη, κοντά στον Άγιο Νικόλαο, που είναι αφιερωμένο του Τιμίου Προδρόμου. Τη θεία λειτουργία που παρακολούθησαν πολύ συμπατριώτες μας, ακολούθησε η καθιερωμένη αρτοκλασία.

Ε. Βλαχογιάννη

Στη ρεξιναϊκή σπηλιά

Στα Βόρεια του νομού Λακωνίας και δυτικά του Καστορείου, υπάρχει η περιοχή Βρυσιώτικα. Εκεί βρίσκεται μια φυσική σπηλιά η λεγόμενη Ρεξιναϊκή σπηλιά. Επισκεφθήκαμε τον κ. Ιωάννη Ρεξίνη στο σπίτι του στο Καμάρι και τον παρακαλέσαμε να μας πει ό,τι γνωρίζει για τη σπηλιά. Μεταξύ σπιτικού κουραμπιέ και δροσερού νερού, που μας κέρασε η γυναίκα του η κ. Καλλιόπη, ο κ. Γιάννης, άρχισε να μας διηγείται, αρκετά συγκινημένος. Πρέπει να ομολογήσω ότι μας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση ο τρόπος που ο κ. Γιάννης χρησιμοποιεί την Ελληνική γλώσσα και το έξοχο «θυμητικό του»!!! Σύμφωνα λοιπόν με τον κ. Γιάννη: «προ της Τουρκοκρατίας, είχαν έρθει στην περιοχή μας, φύλα Γερμανικά, τα οποία ανάγκασαν τους κατοίκους να φύγουν στα βουνά για να σωθούν. Άλλοι εκ των κατοίκων, ανέβηκαν προς τον Ταϋγετο και άλλοι τράβηξαν για τον Πάρνωνα. Οι Εξερίτες διάλεξαν για να μείνουν μια περιοχή η οποία είχε πολλά νερά και πηγές, διότι εκεί θα μπορούσαν να επιβιώσουν καλλιεργώντας τη γη και βόσκοντας τα ζώα τους. Ονό-

μασαν την περιοχή Βρύσες, τα τωρινά Βρυσιώτικα. Πολλές μεγάλες οικογένειες δημιουργήθηκαν εκεί και έφτιαξαν περιουσίες, όπως η οικογένεια Ρεξίνη με τα Ρεξιναϊκά, η οικογένεια Λάμπου με τα Λαμπέικα, η οικογένεια Κοντολέων, απόγονος της οποίας παντρεύτηκε κάποιον από την οικογένεια Παπαθεοφιλόπουλου κ.τ.λ. Σε αυτό το χωριό λεγόταν ότι γεννήθηκε και ο ξακουστός Γεώργιος Πλήθων ο Γεμιστός. Τα Ρεξιναϊκά λοιπόν ήταν μια έκταση η οποία ανήκε στην οικογένεια από τον 17^ο αιώνα (1650 και μετά). Η έκταση αυτή περιείχε μια φυσική χαράδρα, της οποίας το πάνω μέρος- ψηλά- χρησιμοποιείτο σαν ασβεστοκάμιнос και το κάτω μέρος- χαμηλά- όπου υπήρχε φυσικό σπήλαιο, χρησιμοποιείτο για προσωπική χρήση της οικογένειας, κατάλυμα για αυτούς και μαντρί για τα ζώα τους. Για να προστατέψουν από τους κλέφτες τα ζώα, έφτιαξαν μπροστά στο φυσικό σπήλαιο, ένα τείχος- σαν φυλάκιο με πολεμίστρες. Λόγω της θέσης, το σπήλαιο διατηρείται ανέπαφο μέχρι σήμερα. Η σπηλιά χρησιμοποιήθηκε από τους μεταγενέστερους της οικογενεί-

ας, και πολύ αργότερα εγκαταλείφθηκε. Η κ. Πότα Μερικούλια, το γένος Συκαρά και πεθερά του κ. Γιάννη, ενενήντα έξι χρονών σήμερα, θυμάται και μας λέει: Όταν ήμουν μαθήτρια δημοτικού, πήγα με την πρώτη μου ξαδέρφη την Ανθή Ρεξίνη του Νικολάκη στη σπηλιά. Τότε οι Ρεξιναίοι, θα 'χαν γύρω στα πεντακόσια γίδια εκεί πάνω. Ανεβήκαμε λοιπόν στη σπηλιά, με την ανεμόσκαλα (δύο χοντρές τριχιές στα πλαϊνά και κομμάτια ξύλα για σκαλοπάτια) και κοιμηθήκαμε εκεί το βράδυ. Μέσα στη σπηλιά, θυμάται η κ. Πότα, υπήρχε μεγάλος χώρος, περιποιημένος και στην μπροστινή πλευρά ξεχώριζες τις πολεμίστρες. Κοιμηθήκαμε σε ξύλινα κρεβάτια που για στρώμα τους είχαν φτέρες μπόλικες. Αχ τι μου θύμησες παιδάκι μου! λέει η κ. Πότα και ο κ. Γιάννης συνεχίζει: Εκεί λοιπόν το 1927, έγινε μεγάλη κατεβασιά- καταστροφή, πλημμύρισε ο τόπος από τη νεροποντή και παρέσυρε μεταξύ άλλων, τα αλώνια και δυο σπιτοκάλυβα από τα Ρεξιναϊκά. Παρέμεινε το ένα το οποίο αργότερα αγόρασε ο Χρήστος ο Μουτής του Παναγιώτη. Ένας απόγονος των Ρεξιναϊ-

ων, ο κ. Γεώργιος Ρεξίνης του Ιωάννου, θείος του κ. Γιάννη, ήρθε το 1970 από την Αμερική και παρόλο που ήταν 85 ετών του ζήτησε να τον πάει στη Ρεξιναϊκή σπηλιά να τιμήσει τους προγόνους του. Πήρε λοιπόν ο κ. Γιάννης δύο γαϊδούρια, ανέβασε στο ένα το θείο του και στο άλλο τον δεκάχρονο τότε γιό του Δημήτρη και ανηφόρησαν για το βουνό. Δάκρυα κύλησαν στα μάγουλά του και ένας βαρύς αναστεναγμός βγήκε από τη ψυχή του, καθώς θυμάται τον θείο του να κατεβαίνει από το γαϊδούρι, να γονατίζει στο έδαφος και να φιλά το χώμα κάτω από τη σπηλιά και να κλαίει ασταμάτητα. Ποιος ξέρει τι αναμνήσεις να κρυβόταν στην ψυχή του! Εκεί έβγαλαν τότε 3 φωτογραφίες. Τώρα ευτυχώς ο Βασίλης ο Λαγανάς έχει βγάλει κι άλλες. Κοιτάζοντάς τες είμαι σίγουρη ότι πολλοί από εμάς θα συγκινηθούμε γυρίζοντας πίσω στις δικές του ο καθένας μας αναμνήσεις. Όποιος έχει πάει στη σπηλιά και έχει δει ή ανεβεί τον κορμό, σίγουρα καταλαβαίνει τι εννοώ»!!!!!!!

Κύριε Γιάννη, σε ευχαριστούμε πάρα πολύ.

Γαρυφαλλιά Ρουμेलιώτη

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ

Προστασία του Περιβάλλοντος. Λοιπόν τι;

Οι περισσότεροι από εμάς δεν έχουν καμιά αμφιβολία ότι επιθυμούν και ότι προστατεύουν το περιβάλλον. Τις περισσότερες όμως φορές ο τρόπος ζωής μας, οι πρακτικές εργασίας, παραγωγής προϊόντων μας ή διαβίωσης δηλώνουν το αντίθετο, με τελικό αντίκτυπο το άμεσο περιβάλλον διαβίωσής μας και την ίδια την ποιότητα της ζωής μας. Απαιτητή μεν η εφαρμογή της συνθήκης του Κιότο από τα Κράτη αλλά γίνεται στην αυλή μας; Ας δούμε μερικές περιπτώσεις όχι και τόσο προφανείς.

Η αλόγιστη χρήση φυτοπροστατευτικών ουσιών από τους Έλληνες αγρότες είναι κοινό μυστικό, ιδίως στις μικρές παραγωγές και σε αυτές που δεν ελέγχονται από ολοκληρωμένα συστήματα. Αυτός που κλείνει πονηρά το μάτι – “αυτά δεν είναι για μας, μόνο για πούλημα” – εκτός από τον κίνδυνο στους καταναλωτές και στο περιβάλλον είναι και ο ίδιος υποκείμενος πολλών κιν-

δύνων – που δεν φαντάζεται. Δεν είναι ανάγκη μόνο να το φας. Η υπερβολική χρήση σε συνδυασμό με πλημμελή ή και ανύπαρκτα μέσα προστασίας αποτελεί θανάσιμο κίνδυνο για τον καλλιεργητή. Επιπλέον, οι φυτοπροστατευτικές ουσίες και οι μεταβολίτες τους μεταφέρονται στο έδαφος και από εκεί στον υδροφόρο ορίζοντα και στο νερό που πίνουμε εμείς και τα ζώα. Και από τα ζώα στο γάλα και τους ιστούς και επομένως στην τροφική αλυσίδα από άλλη θύρα. Έτσι κι αν έχεις φυλαγμένο το ζαρζαβατικό το καλό(!) για σένα, τις χημικές ουσίες θα τις εισπράξεις από αλλού.

Ένας άλλος φαύλος κύκλος αφορά στην ενέργεια. Είναι γνωστό ότι η Ελλάδα – με εξαίρεση τις εναλλακτικές πηγές ενέργειας για τις οποίες πολλοί και μάλιστα κυρίως στη Λακωνία έχουν αρνητική γνώμη – είναι φτωχή σε πηγές.

Ο άνθρακας τελειώνει και η οι κύριες πρώτες ύλες είναι ει-

σαγόμενες. Παρά ταύτα απο-τελούμε από τα πιο σπάταλα σε ενέργεια έθνη. Η καλύτερη προστασία του περιβάλλοντος είναι η οικονομία στην κατανάλωση ενέργειας, όπως η χρήση των ειδικών λαμπτήρων, η αποφυγή άλογης χρήσης κλιματιστικών και βέβαια η αποφυγή χρήσης ηλεκτρικής ενέργειας για μετατροπή της σε θερμική (π.χ. για θέρμανση, θερμοσίφωνες κ.λ.π.), που αποτελεί θερμικό απαράδεκτο. Ας φαντασθεί κανείς ότι χρησιμοποιείται η θερμική ενέργεια για να παραχθεί ηλεκτρική και στη συνέχεια εμείς την ακριβή ηλεκτρική ενέργεια την ξαναμετατρέπουμε σε θερμική! Ακόμη και ο τρόπος μαγειρέματος μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα την εξοικονόμηση ενέργειας. Η χρήση εναλλακτικών πηγών, όπως ηλιακή ενέργεια, γαιοθερμία και φωτοβολταϊκά τόξα θα ήταν μια έξυπνη λύση για νέες κατοικίες.

Ε. Λαμπή

Ο ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ από το επόμενο τεύχος θα ξεκινήσει αφιερώματα στα χωριά της περιοχής του Δήμου Πελλάνας. Για την παρουσίαση των χωριών θα ακολουθηθεί αλφαβητική σειρά. Επομένως το πρώτο αφιέρωμα θα είναι στον Άγιο Κωνσταντίνο.

Η δουλειά ξεκινάει από τώρα, περιμένουμε τις προτάσεις και τα θέματα που αφορούν από τους κατοίκους και καταγόμενους από εκεί.

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΜΑΣ

Θα ξαναεκδράμουμε στον Ταύγετο για τσάι στις 4 και 5 Ιουνίου 2009. Η εξόρμηση θα συνδυασθεί και με ορειβασία στο Βρυσιώτικο φαράγγι. Ίσως φέτος το κατεβούμε και στη γέφυρα του Κάστορα μας περιμένει η σχετική οινοποσία.

Εφόσον ο Δήμος μας χρηματοδοτήσει, όπως έχει υποσχεθεί, θα ξεκινήσουμε μαθήματα παραδοσιακών χορών για τους μαθητές του σχολείου και όχι μόνο.

Η 2^η απολογιστική γενική συνέλευση του «ΠΟΛΥΔΕΥΚΗ» θα γίνει στο Καστόρειο στις 14 Αυγούστου 2009.

Με τη μεσολάβηση του Γιάννη Αρφάνη πραγματοποιήθηκε επίσκεψη του Σπηλαιούδη κ. Αργύρη Αργυρόπουλου στις πηγές της περιοχής. Η αναλυτική έκθεσή του θα δημοσιευθεί στο επόμενο τεύχος του ΠΟΛΥΔΕΥΚΗ.

Για το επόμενο τρίμηνο ετοιμαζόμαστε για:
Α. Ολοκλήρωση του καθαρισμού του μονοπατιού του Καράμαλη και επισκευή του γεφυριού στο ποτάμι. Θα βγει σχετική ανακοίνωση και ελπίζουμε να έχουμε συμμετοχή.
Β. Καθαρισμός του ρέματος μεταξύ Καστριού και Νέας Λιβεράς στο δρόμο για το Μοναστήρι της Ζωοδόχου Πηγής, το καλοκαίρι. Τα μέλη μας από εκεί υπόσχονται και το σχετικό τσιμπούσι. Αναμείνατε την ανακοίνωση.

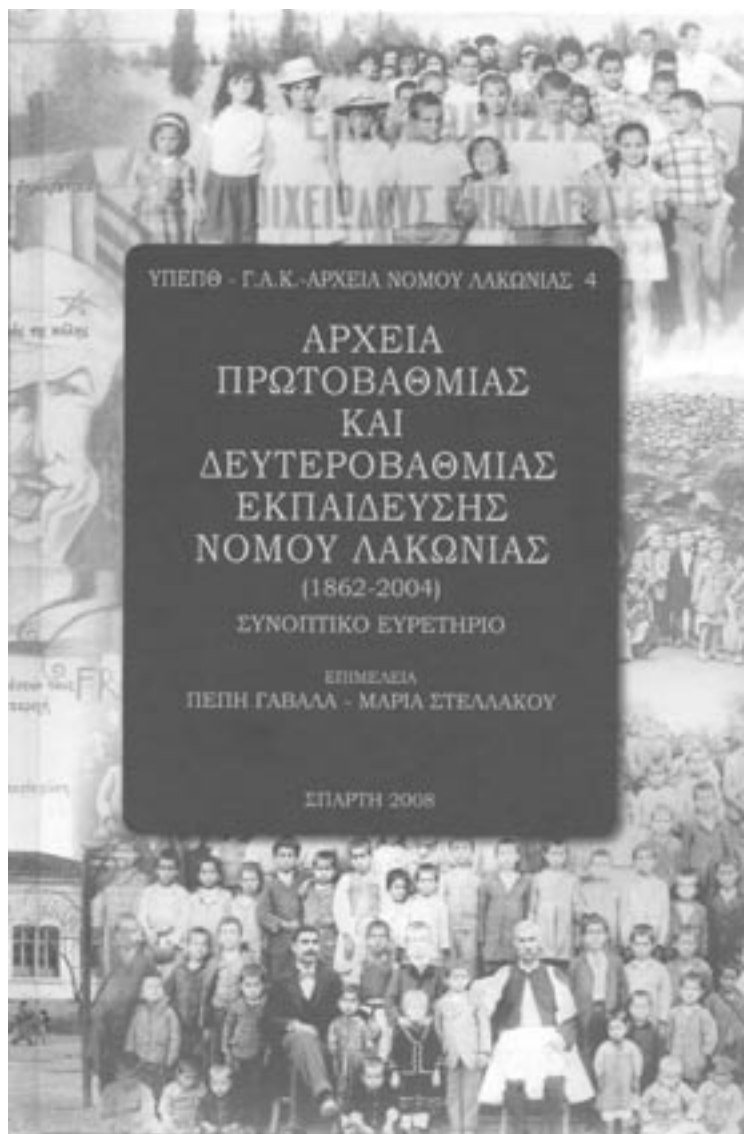
Ευχαριστήριο.

Η οικογένεια Ιωάννου Γερωντίδη ευχαριστεί τον Σεβασμιώτατο κ. Ευστάθιο για την αναγνώριση της πολυετούς ψαλτικής προσφοράς, του ήθους και της ευσεβείας του με την απονομή επαίνου κατά την τέλεση του κατασκευτικού Εσπερινού της Ε Κυριακής των Νηστειών, στον Ιερό Ναό Αγίου Νίκωνος Σπάρτης.

Στην ίδια τελετή τιμήθηκαν επίσης άλλοι πέντε συμπολίτες μας. Είναι οι κύριοι: Δημήτρης Αθανασόπουλος, Γεώργιος Οικονομόπουλος, Πολυζώης Ηλιόπουλος Ιωάννης Βοζιόλας-Ιεροψάλτες- και ο Δημήτριος Κουφάλης, βιομήχανος. Θαυμασμό και συγκίνηση προκάλεσε η ευαίσθητη προσέγγιση του Μεγάλου μας Ποιμενάρχη στην ανθρώπινη ύπαρξη. Πώς εμβαθύνει, ενθαρρύνει, αναζωογονεί τις ανθρώπινες ψυχές. Τον ευχαριστούμε θερμά.

20 χρόνια συνεχούς παρουσίας

Το Σάββατο 16 Μαΐου 2009, το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων- Γενικά Αρχεία του Κράτους- Αρχεία Ν. Λακωνίας και το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Σπαρτιατών, με αφορμή τη συμπλήρωση 20 χρόνων συνεχούς δραστηριότητας της υπηρεσίας των Γ.Α.Κ.-Αρχείων Ν. Λακωνίας, παρουσίασαν την πρόσφατη, τέταρτη κατά σειρά έκδοσή τους, με θέμα: «Αρχεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Λακωνίας (1862-2004) – Συνοπτικό Ευρετήριο» (Επιμέλεια: Πέπη Γαβαλά – Μαρία Στελλάκου).

Στο συγκεκριμένο βιβλίο-εργαλείο έρευνας -καταγράφονται όλα τα Αρχεία που έχουν παραδοθεί στην υπηρεσία από όλα τα σχολεία του Νομού

Λακωνίας: Νηπιαγωγεία, Δημοτικά, Ελληνικά σχολεία, Γυμνάσια, Λύκεια τόσο Δημόσια όσο και Ιδιωτικά. Δίνονται πληροφορίες για το είδος των Αρχείων, τις χρονικές περιόδους που αυτά καλύπτουν και για τα βιβλία του 19ου και 20ού αιώνα που υπήρχαν στα σχολεία. Το βιβλίο αυτό έχει ιδιαίτερη αξία επειδή παρουσιάζει τη μαθητική ζωή και τη διαδικασία της μάθησης στο Νομό, μέσα από φακέλους- πιστοποιητικά με διδάσκοντες και διδασκόμενους, πρωτόκολλα αλληλογραφίας, έγγραφα λειτουργίας και κατάργησης σχολείων, φωτογραφίες από τη σχολική ζωή, ευρετήρια ονομάτων και τοπωνυμίων, κ.τ.λ. Έτσι τα στεγνά αρχαικά έγγραφα μεταλλάσσονται σε ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τον αναγνώστη,

που φωτίζουν την ιστορία της εκπαίδευσης και τη μαθητική διαδικασία, όπως αυτή εξελίχτηκε μέσα από το πέρασμα εκατόν σαράντα χρόνων περίπου, στο νομό Λακωνίας.

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στην κατάμεστη αίθουσα του παλιού Δημαρχείου Σπάρτης. Η προϊστάμενη της υπηρεσίας, Δρ. Πέπη Γαβαλά, αναφέρθηκε στην πορεία των 20 χρόνων εργασίας παραθέτοντας όλους τους συνεργάτες της υπηρεσίας και τους τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνται τα Αρχεία Νομού Λακωνίας: διάσωση, συγκέντρωση, διαχείριση Αρχείων (εκκλησιαστικά, δημοτικά, δικαστικά, συμβολαιογραφικά, εκπαιδευτικά κ.λ.π.), συμμετοχή σε ημερίδες και σε συνέδρια, εκπόνηση διδακτορικών διατριβών, δημοσιεύσεις, προγράμματα ψηφιοποίησης.

Η παρουσίαση του Βιβλίου έγινε:

1. από την Πρόεδρο του Γενικού Συμβουλίου Βιβλιοθηκών και Αρχείων κ. Ευγενία Κεφαλληναίου, η οποία αναφέρθηκε ιδιαίτερα στην ιστορία της Εκπαίδευσης στη Λακωνία και τόνισε ότι: «... Το βιβλίο αυτό αποτελεί συμβολή στην ιστορία της εκπαίδευσης στην Λακωνία, όπως και στην εκπαίδευση γενικότερα, στην ιστορία της ελληνικής γλώσσας αλλά και στην κοινωνική, οικονομική ιστορία του τόπου...»,

2. τον Πρόεδρο της Εφορείας των Γενικών Αρχείων του Κράτους, ομότιμο Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Κωνσταντίνο Μανάφη, ο οποίος είπε χαρακτηριστικά: «... Το βιβλίο αυτό έχει ήδη βιβλιοκριθεί από ειδικούς επί του θέματος στην Εφορεία των Γενικών Αρχείων του Κράτους...» και

3. τον τέως Πρόεδρο των Γενικών Αρχείων του Κράτους, Δικηγόρο-Συγγραφέα, Πρόεδρο του Συλλόγου των Φίλων του Μουσείου Μπενάκη, κ.

Νίκο Βασιλάτο, ο οποίος ανέφερε μεταξύ άλλων. «... Πρόκειται για μια τεκμηριωμένη εργασία... ένα βιβλίο διαχρονικό και επίκαιρο. Με τη συμπλήρωση των 20 ετών λειτουργίας των ΓΑΚ – Αρχείων Ν. Λακωνίας, τα στελέχη των ΓΑΚ – Λακωνίας αθόρυβα αλλά μεθοδικά, με αρχαιακή συνείδηση αλλά και αγάπη για την δουλειά τους διασώζουν και αρχειοθετούν πολύτιμα έγγραφα, μαρτυρίες και τεκμήρια κάθε είδους, φυλάσσοντας την ιστορία κάθε τόπου...»

Όλοι αναφέρθηκαν στον επιστημονικό χαρακτήρα και τη χρησιμότητα της έκδοσης καθώς και στην τεκμηριωμένη αξιοποίηση του υλικού.

Σύντομο χαιρετισμό απήθυνε ο αντιπρόεδρος του Πνευματικού Κέντρου Δήμου Σπαρτιατών κ. Δημήτρης Καραχάλιος, ενώ οι δύο Διευθυντές Δευτεροβάθμιας και Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης κκ. Νίκος Χιώτης και Διαμαντής Βλάχος, αντίστοιχα, εξήραν το έργο της υπηρεσίας και αναφέρθηκαν στην άριστη συνεργασία των φορέων τους με τα Γ.Α.Κ.-Λακωνίας που είχε σαν αποτέλεσμα τη διάσωση και αξιοποίηση των Αρχείων της Εκπαίδευσης. Την εκδήλωση κάλυψε το τηλεοπτικό κανάλι ΕΛΛΑΔΑ TV καθώς και ο τοπικός τύπος.

Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν ο πρώην υπουργός Κωστής Γιατράκος, ο βουλευτής Γρηγόρης Αποστολάκος, ο αντινομάρχης Λακωνίας Παναγιώτης Μπογιέας οι αντιδήμαρχοι Σπάρτης Παρασκευάς Καλομοίρης και Δημήτρης Καραχάλιος, Νομαρχιακοί και Δημοτικοί Σύμβουλοι, ο σχολικός σύμβουλος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Γιάννης Σαϊτάκης, προϊστάμενοι υπηρεσιών και φορέων και εκπρόσωποι του εκπαιδευτικού κλάδου.

**ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗ
ΓΑΡΥΦΑΛΛΙΑ**

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ

Με τους ξεμπτεμένους μας

Μετά το Σίδνεϊ και η Μελβούρνη

ανταποκρίτης Angela Vasilas

Οι πατριώτες μας στην Αυστραλία καλοδέχονται τον «ΠΟΛΥΔΕΥΚΗ» που μεταφέροντας την πνοή του Καστορείου και της Ελλάδας παντού, κρατά την ενέργεια αμείωτη και την καρδιά ζεστή. Στο Σίδνεϊ η ανταποκρίτριά μας Angela Vasilas αυξάνει τα μέλη μας, και εμείς καλοδεχόμαστε τους George koutroubis, George Baroutsos και George Daliouris. Ο Spyros Aliferis μας τηλεφώνησε και εξέφρασε τα συγχαρητήρια και τη συγκίνησή του για τον «Πολυδεύκη».

Το Σάββατο 13 Ιουνίου 2009 ο Σύλλογος Βορειοδημοτών του Σίδνεϊ «Ωραία Ελένη» πραγματοποίησε εκδήλωση με μεγάλη επιτυχία, από την οποία έχουμε και φωτογραφία (από την Kiki Skiadopoulou-Lazari). Αλλά και στη Μελβούρνη, ξεκινώντας από την οικογένεια Stavropoulos, ο Δημήτρης Τζούβελης έφερε κοντά μας και άλλους πατριώτες, - πολλοί από αυτούς έχουν να επισκεφθούν την Ελλάδα πολλές δεκαετίες, Peter Moutis, Panagiotis Haralabakos, George Katrivessis.

Στη φωτογραφία, πάνω, από αριστερά: Dimitra Cantzavelos and Angela Vasilas το γένος Γ. Αλειφέρη, Kaiti Zafiros το γένος Πατσιαντζή, Kostas Kiriakopoulos, Prokopios Vasilas, Christos Zafiros, ένα φιλικό ζευγάρι και δεξιά η Aggeliki Skiadopoulou το γένος Λάζαρη.

Φωτογραφία πάνω δεξιά:

Από αριστερά: Spiros Aliferis, Fotini Koulouridou το γένος Λάζαρη και ο σύζυγός της.

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΗ ΒΟΣΤΩΝΗ

Παρά τα χρόνια που λείπουν στην Αμερική – μερικοί έχουν γεννηθεί εκεί – τα Πασχαλιάντικα έθιμα τηρούνται με συνέπεια μιας και πολλά πράγματα είναι καταγεγραμμένα στα κύτταρα και μεταβιβάζονται ακόμη και σε αυτούς που δεν έχουν τη βιωμένη εμπειρία. Εκτός από τα αυγά, τη μαγειρίτσα κ.λ.π. έχει προστεθεί και ο σουβλιστός οβελίας. Στη φωτογραφία τα παιδιά και τα εγγόνια του Χαράλαμπου και της Κατερίνης Λαμπή.

Eugenia Markos, Lynn, Boston, USA

Οι αναγνώστες μας γράφουν...

Χρόνια πολλά και υγεία σε όλους. Επικοινωνώ μαζί σας θέλοντας να εκφράσω ένα μεγάλο ευχαριστώ για τις εντυπώσεις και τα συναισθήματα που πήρα μετά την πασχαλινή επίσκεψή μου με τον Π.Ο.Α στον όμορφο τόπο σας. Ένωσα την ευλογία του τόπου όχι μόνο στο βουνό, τα δάση και τα νερά του, αλλά και στη συμπεριφορά και τα πρόσωπα των κατοίκων του. Επειδή δεν γνωρίζω πρόσωπα και ονόματα, θα σας αναφέρω ότι τη Μεγάλη Παρασκευή με οδηγό

τον Παναγιώτη, φαρμακοποιό στο επάγγελμα, και την πολύτιμη βοήθειά του μας μετέδωσε την αγάπη του για το βουνό και τον τόπο του, μετά το φαγητό στα Βορδόνια (μακάρι να ήξερα ποιες κυρίες είναι) όπου μητέρα και κόρη μας είχαν ετοιμάσει πλήθος καλομαγειρεμένων φαγητών, που ακόμα θυμάμαι... Η ευγενική προσφορά του Συλλόγου σας με συγκίνησε και με υποχρέωσε. Τόση φιλοξενία μόνο στα βιβλία θυμάμαι! Είμαι κι εγώ στη διάθεσή σας αν κάποιος χρειαστεί κάτι από τον Πειραιά. Το Μεγάλο Σάββατο φαγητό στο εστιατόριο του Άρη, στην Πλατεία –επίσης εξαιρετικά φαγητά, πλούσια και

με τα μέλη του Συλλόγου σας να μας προσφέρουν καπέλα, και τεύχη του ΠΟΛΥΔΕΥΚΗ. Ένωσα σα να γνωριζόμαστε χρόνια και ότι ήμουν κι εγώ από τα μέρη σας. Πάσχα: Επίσκεψη στο Φαράγγι του Καστορείου. ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ! Βόλτα στο χωριό και μεζές από σπίτι σε σπίτι! Κάποια οικογένεια μας υποδέχτηκε στο σπίτι της με όλα τα καλά του Θεού να ψήνονται εκείνη την ώρα για μας. (δεν έχω ξανατύχει τέτοια φιλοξενία). Ευχαριστώ ιδιαίτερος το γιατρό στο Αγροτικό Ιατρείο Καστορείου που με έσωσε από πνιγμό που μου συνέβη στην κατάποση! Να να πάντα καλά. Δευτέρα του Πάσχα:

Επίσκεψη στην Πελλάνα και στο Μυστρά με τον καθηγητή κύριο Σπυρόπουλο κοντά μας να μας ξεναγεί και να μας εξηγεί τα πάντα. Στην Πελλάνα μια κυρία από κάποιο μπαλκόνι μας προσκαλεί σπίτι της να μας προσφέρει σοκολατάκια και νερό... και μεις όλοι αμήχανοι να μην ξέρουμε τί να κάνουμε... να πάμε, να μην πάμε... παράξενα πράγματα, αφού δεν μας ξέρει...

Θάθελα να μου στέλνετε τον ΠΟΛΥΔΕΥΚΗ στη διεύθυνση: (είναι στη διάθεση της εφημερίδας) Θερμά ευχαριστώ για όλα.

Με τιμή
Σταυρούλα Σταθοπούλου.

Σε Άσπρο και Μαύρο

Αποκαλύπτοντας το Παλιοκλήσι

Το καμάρι στο Παλιοκλήσι, ανέλαβε ο Πολιτιστικός μας Σύλλογος «Πολυδέυκης» να αναδείξει. Σαν πρώτη κίνηση, στις 24 Μαΐου 2009, το καθάρισε από βάτα δένδρα και ξύλα, που το είχαν καλύψει.

Μετά τον καθαρισμό, ξεπρόβαλε στεγνό από νερό και τραυματισμένο από το πέρασμα του χρόνου, αλλά και από την εγκατάλειψη των ανθρώπων. Στο μάρμαρο χαραγμένο το 894, εικάζουμε ότι έχει σχέση με τη χρονολογία κατασκευής του, που πιθανολογούμε ότι είναι το

1894, διότι όπως σωστά ειπώθηκε, το 894 που αρχικά υποθέσαμε οι αριθμοί γραφόντουσαν με λατινικά γράμματα. Ο Γιάννης Γιαννίτσας, μας μίλησε για το καμάρι και μας είπε ότι ο πατέρας του το ανακαίνισε το 1941 προσθέτοντας και μία βρύση, αντί μνημόσυνου για το θάνατο της πρώτης του γυναίκας. Το νερό του

καμαριού συγκεντρωνόταν, από το υπερκείμενο χτήμα της οικογένειας Δημητρίου Κακαφλίκα με δύο «σιούγελα» (βαθιά αυλάκια) που οδηγούσαν στο καμάρι. Στον καθαρισμό για την ανάδειξη του καμαριού συμμετείχαν προσφέροντας μεγάλη βοήθεια, ο Γεώργιος Κ. Μιχαλόπουλος, ο Κωνσταντίνος Γ. Μιχαλόπουλος και ο Γεώργιος Λιακόπουλος.

Ε. Βλαχογιάννη

ΘΥΜΗΘΗΚΑ...

Καίτη Σμυρνιού

Νοστάλησα ν' ανηφορήσω μέχρι το μοναστήρι παραμονή της γιορτής της Παναγίας. Αυτή η ανάβαση μού προσφέρει πάντα σωματική και ψυχική ηρεμία. Βροχερή μέρα και τα βήματα αργά. Θύμησες πολλές με πλημμύρισαν. Κυρίως αφορούσαν μνήμες από τα παιδικά χρόνια, τότε που δεν υπήρχαν πολλά αυτοκίνητα και στο μοναστήρι πηγαίναμε από το μονοπάτι δίπλα από τα σπίτια, που λέγαμε πολλές καλημέρες στους ανθρώπους που συναντούσαμε. τότε που υπήρχε πολύς κόσμος και

πήγαιναν οικογενειακά στην εκκλησία (βάζοντας τα καλά τους). Τότε που ο νουνός μας έπαιρνε άσπρα παπούτσια, λαμπάδα και κουλούρα (άλλο σχήμα για το αγόρι, άλλο για το κορίτσι). Στο μοναστήρι πηγαίναμε και αφήναμε τη λαμπάδα, ήταν καθιερωμένο. Εκείνο όμως που θυμήθηκα και συγκλονίστηκα ήταν αυτό που με είχε στιγματίσει τότε, γιατί δεν είχα καταλάβει τη σημασία του. Όταν πρωτόδα μωρό παιδί κάτω από την εικόνα της Παναγίας, έβαλα τα κλάματα γιατί νόμισα ότι το παράτησαν οι γονείς του. Όμως δεν ήταν έτσι, αργότερα έμαθα για τα

τάματα. Έριχναν-έταζαν πολύ συχνά παιδιά στην Παναγία, τ' άφηναν κάτω από την εικόνα και όποιος το έπαιρνε πρώτος στην αγκαλιά του (και ήταν πάρα πολλοί που ήθελαν να είναι πρώτοι) ήταν και ο νουνός. Η βάφτιση γινόταν αμέσως μετά το τέλος της

λειτουργίας και τ' όνομα του παιδιού συνήθως ήταν αυτό της Παναγίας. Υπήρχε απλότητα και δοτικότητα στους ανθρώπους... ήταν όλοι καλεσμένοι. Βέβαια ο χρόνος πολλά αλλάζει αλλά τα έθιμα και οι συνήθειες ακολουθούν.

Προς την εφημερίδα Καστορείου «ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ»

Αθήνα, 29 Απριλίου 2009
Κύριε Διευθυντά,

Αρ. Πρωτ : 813

Ο Πεζοπορικός Όμιλος Αθηνών θέλει δημόσια να ευχαριστήσει μέσα από τη δημοσίευση αυτή, άτομα και συλλόγους του Δήμου Πελλάνας για την φιλοξενία που έτυχε τις μέρες του Πάσχα.

Πιο συγκεκριμένα την Μ. Παρασκευή στο τέλος της διαδρομής Ι.Μ. Ζωοδόχου Πηγής – Βορδόνια μας περίμενε με ζεστό τσάι και γλυκίσματα ο Κυνηγετικός Σύλλογος Λακεδαιμόνος με τον πρόεδρο του Δ. Ερρη. Ήταν η πρώτη ευχάριστη έκπληξη για μας.

Στη συνέχεια, στην ταβέρνα που φάγαμε, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Βορδόνιας «Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ» μας έκανε σχεδόν το τραπέζι πληρώνοντας 200 ευρώ για φαγητά και ποτά.

Το Μ. Σάββατο μας βρήκε στη Λουσίνα, κάνοντας την διαδρομή Καστόρι – Ξεροβούνα. Εκεί μας περίμενε ο Σύλλογος Φίλων του Ταυγέτου «Η ΛΟΥΣΙΝΑ», όπου είχαν ετοιμάσει τσάι και γλυκίσματα τα οποία ο Ντίνος Λαγανάς και ο Γιάννης Ζούζουλας τα προσέφεραν απλόχερα δίνοντας μας ένα ευχάριστο και γευστικότατο διάλειμμα.

Νωρίτερα στην αρχή της πορείας μας δόθηκαν αναμνηστικά καπέλα του Συλλόγου από τον πρόεδρό του Γ. Λιναρδάκη, καθώς και το καλαίσθητο έντυπο του Δήμου.

Την Κυριακή του Πάσχα μας προσκάλεσε στο σπίτι του ο Θάνος και η Σούλα Τζωρτζάκη, μέλη του πολιτιστικού Συλλόγου «ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ», όπου ο μικρός μεζές που μας είχε υποσχεθεί είχε μετατραπεί σε ένα πλουσιοπάροχο πασχαλιάτικο τραπέζι.

Τέλος, στο Γεωργίτσι, ο κυρ-Δήμος στο μπακάλικό του μας υποχρέωσε με τα κεράσματά του, θυμίζοντάς μας ότι ο Ξένιος Δίας ήταν παντού σ' αυτή την Λακωνική γωνιά.

Θα ήταν παράλειψη να μην ευχαριστήσουμε θερμά τον αρχαιολόγο καθηγητή κ. Σπυρόπουλο για την ξενάγηση στην Πελλάνα και τον Μυστρά.

Τέλος ένα θερμό «ευχαριστώ» στον Σύλλογο Φίλων Ταυγέτου «Η Λουσίνα» για την πρόσκληση και την άρτια διοργάνωση του προγράμματος.

Φύγαμε με τις καλύτερες εντυπώσεις υποσχόμενοι ότι στο μέλλον θα ξανα-επισκεφθούμε την περιοχή και θα γίνουμε πρέσβεις της αξέχαστης φιλοξενίας των κατοίκων των χωριών σας.

Ο Πρόεδρος

Ο Γεν. Γραμματέας

Αναστ. Βάσσο

Κωνστ. Δενδρινός

Ο Μύλος

Του Διονύση Μενίδη

Χωθήκαν οι πηγές, τα δένδρα κόπηκαν, επέσαν τα πλατάνια, δόλιο βουνό, και δε σου φαίνεται τ' αθάνατο νερό που δε μ' αφήνει να ησυχάσω εξήντα πέντε χρόνια τώρα. Κλείνω τα μάτια να μη βλέπω το ρημαδιό. Κλείνω τα μάτια και ονειρεύομαι. Απ' την πλαγιά του Ταΰγετου ανάβλυσμα, κατακλυσμός κουτροβυλάει στα βαγένια και δαιμονίζει η μυλόπετρα στην παλιοχαμοκέλα- ω η δύναμη της Φύσης στ' αλεσμένο στάρι κι η αιωνιότητα καρβέλι ευλογημένο!... Δεν ξέρω τίποτα πια... Ο παππούς μου δεν φόρεσε ποτέ του φράγκικα. Τον κηδέψανε με τη φουστανελά. Ενεήντα χρονώνε πέθανε το '48. Ήτανε μυλωνάς, όπως ο πατέρας του κι ο πατέρας του πατέρα του, στη δούλεψη του μοναστηριού της Ζωοδόχου Πηγής απ' όπου «1827» Μαρτίου 21 ανηγέρθη ο παρών μύλος δι' επιμελείας του ταπεινού καθηγουμένου Παγκρατίου και δι' εξόδων του ιερού μοναστηριού και των βοηθούτων». Θυμάμαι απ' έξω την επιγραφή, μαρμάρινη με ωραία γράμματα βυζαντινά, σκαλισμένα, δεξιά όπως μπαίναμε, να, σ' αυτό εδώ το ντουβαράκι, εδώ ήταν η πόρτα... Κι όταν το μοναστήρι μετά τον πόλεμο έβγαλε το μύλο στο σφυρί και χρυσό τον κάνανε το γέρο τα παιδιά του να τον αγοράσει με τα λεφτά του Αμερικάνου του αδελφού της μάνας μου- «ευχή και κατάρα», τους έλεγε, «σας δίνω. Κάλλιο υπηρέτης της Παναγίας παρά αφεντικό. Εγώ δεν κλέβω εκκλησιά». Αν έβαζες νερό, παππού μου, στο κρασί σου, ίσως τ' αγγόνια σου να μη σκορπίζαμε στις ξενιτιές... Μα τι κάθομαι και λέω. Ούτε δεμένους δε μας κρατάγανε οι δικοί μας τότε τ' αδέρφια τα ξαδέλφια μου κι εμένα. Θέλαμε να

πα' να γίνουμε σαν εκείνους που δε μας καταδέχονταν πρωτευουσιάνοι, αφεντικά. Κι αυτός π' αγόρασε το μύλο, ανεμομαζώματα. Μετά τον πόλεμο τα 'χε φάει ο μύλος τα ψωμιά του... Δεν έχω κανένα παράπονο από κανέναν. Από τη μια βάζω τα όσα απόκτησα- γιατί δόξα τω Θεώ απόκτησα όσα πεθύμησα- και από την άλλη βάζω τα βάσανά μου, πρώτα στην Αμερική και έπειτα στην Αυστραλία, τα βάσανά μου από την άλλη και μαζί την περηφάνια όσες φορές απάντησα στη ζωή μου- ακόμα και κει στην άκρη του κόσμου- ανθρώπους ένα σωρό που έτυχε στην Κατοχή να βρεθούν, με τον άλφα ή βήτα τρόπο κατατρεγμένοι στα μέρη μας, και μου διηγόντανε με δάκρια στα μάτια το πώς γλιτώσαν από την πείνα σ' ένα γέρο φουστανελά που τους έδινε τ' αλεύρι χάρισμα. Όχι λίρες να τους γυρέψει, ούτ' ένα πράσινο φύλλο. Η πλάστιγγα, πώς να το κάνουμε, γέρνει απ' τη μεριά της περηφάνιας... Βάσανα και περηφάνια... Δεν ξέρω τίποτα πια... Όρε κλείσαν οι στράτες του Μοριά, εκλείσανε για τα καλά, τώρα να φύγω δε με παίρνει όπως σαράντα χρόνια πριν. Και τότε που 'φυγα, ήτανε σα να μην πήγα πουθενά. Δεν ξέρω τίποτα πια...

Ο Διονύσης Μενίδης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1956. Σπούδασε Πολιτικές Επιστήμες και ασχολείται με την ιστορική έρευνα. Έχει εκδώσει τρεις ποιητικές συλλογές: «Ρεμπέτικα, Αντιμεταρρύθμιση και Άλλα Ποιήματα», εκδ. Οδυσσεύς, 1979, «Αναζήτηση Έπους», εκδ. Οδυσσεύς, 1981, «Το φως της Νύχτας», εκδ. Νεφέλη, 1985.

Συnergieύσθηκε με το περιοδικό Το Δέντρο, όπου είχε μόνιμη στήλη με τον τίτλο «Διαδρομές».

Με τις ανάλογες ετοιμασίες, υποδεχτήκαμε στην κωμόπολή μας τις άγιες ημέρες του Πάσχα. Οι δρόμοι, τα σοκάκια και οι αυλές καθαρίστηκαν και ασπρίστηκαν, τα νοικοκυριά έφτιαξαν ή προμηθεύτηκαν τους κουραμπιέδες, τα κουλούρια και τα τσουρέκια, τα αυγά βάφτηκαν, τα θύματα των ημερών, τα αρνιά και τα κατσίκια, θυσιάστηκαν για ψήσιμο προς τέρψη μας, είτε μέσω της ξενόφερτης σούβλας, είτε όπως η δική μας παράδοση ορίζει, μέσα στο φούρνο της γειτονιάς στο ταψί με ρίγανη και πατάτες. Με αυτά και με άλλα, όπως κάθε χρόνο, έτσι και φέτος συγκεντρωμένες οι οικογένειες, παρακολούθησαμε στις κατανυκτικές ακολουθίες την πορεία του Χριστού προς τον Γολγοθά, τα Πάθη Του, τη Σταύρωσή Του και την Ανάστασή Του, και μέσα από τη λύτρωση και την ανάσταση πήραμε το μήνυμα της αγάπης.

Ημέρες που ξεχώρισαν ήταν η Παρασκευή 10 Απριλίου 2009, με τη λειτουργία της Προηγιασμένης στην εκκλησία μας στην οποία πρωτοστάτησε ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Μονεμβασίας και Σπάρτης Ευστάθιος, και παρακολούθησαν οι μαθητές των Σχολείων μας, Δημοτικού, Γυμνάσιου και Λυκείου. Μετά η Μεγάλη Παρασκευή με τον στολισμό του Επιταφίου, την αποκαθήςωση, το ψάλσιμο των εγκωμίων του Επιτάφιου θρήνου από τις καλλίφωνες νεαρές δεσποινίδες και την περιφορά του Επιταφίου στους φωτισμένους με κεριά και μοσχοβολημένους με λιβάνι δρόμους του Καστορείου. Το βράδυ του Σαββάτου το φως της Αναστάσεως φώτισε τις ψυχές μας, και με τις λαμπάδες στο χέρι ανταλλάξαμε για άλλη μια φορά ευχές, κάτω από τον ήχο των χαρμόσυνων χτύπων της καμπάνας και των βεγγαλικών που εκτινάσσονταν και διέσχιζαν τον ουρανό, τότε τζούφια, με κρότο μόνο και τότε με άνοιγμα λαμπρό και φωτεινό, έπεφταν σαν διάπτοντες αστέρες. Και με το που έψαλλε ο παπα-Δημήτρης και οι ψάλτες μας το «Χριστός Ανέστη» και χαιρετηθήκαμε, νιώσαμε οι περισσότεροι ότι μέχρι εκεί ήταν το θρησκευτικό μας καθήκον και φύγαμε, μη και δεν προλάβουμε τη μαγειρίτσα, αφήνοντας λίγους πιστούς να παρακολουθήσουν ολόκληρη την Αναστάσιμη Θεία Λειτουργία, και τον παπα-Δημήτρη όπως και οι προηγούμενοι ιερείς μας, να διαμαρτύρεται, δικαίως, για την στάση μας αυτή.

Στη συνέχεια των αναστάσιμων ημερών στις 23 Απριλίου εόρτασε η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στο Καστρί και την επομένη, της Ζωοδόχου Πηγής, εόρτασε με μεγαλοπρέπεια η Ιερά Μονή του Καστρίου. Στη Θεία Λειτουργία πρωτοστάτησε ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Μονεμβασίας και Σπάρτης Ευστάθιος και την παρακολούθησε πλήθος κόσμου από όλο το Δήμο Πελλάνας.

Από τη ζωή και τη δράση μας

Συγκίνηση μας πρόσφεραν οι Σνεαρές δεσποινίδες: Η Γεωργία και η Ελένη Αγγελοπούλου του Παναγιώτη, η Μελίνα Αλιμπέρτη - Διπλάρη, η Κατερίνα Βλαχάκη του Μανώλη, η Διαμάντω Βλαχάκη του Ηλία, η Μαρίνα Βουρδούση του Παναγιώτη, και η Ευγενία Οικονομοπούλου που έψαλαν με τις ωραίες φωνές τους τα εγκώμια του Επιταφίου Θρήνου, τη Μεγάλη Παρασκευή, υπό την καθοδήγηση του Παναγιώτη Θεοφιλόπουλου. Να συγχαρούμε όλη την ομάδα και να ευχηθούμε να ψάλουν και του χρόνου και μακάρι να τις ακολουθήσουν και άλλες κοπέλες. Να μη χαθεί αυτή η παράδοση που τηρείται στο χωριό μας εδώ και πολλά χρόνια, όταν μάλιστα σε άλλα μέρη έχουν αρχίσει μόλις τα τελευταία χρόνια να την εφαρμόζουν.

Το όμορφο Ναύπλιο επισκέφθηκαν οι μαθητές του Γυμνασίου μας σε εκδρομή που έκαναν στις 5 Μαΐου 2009. Στις 2 Απριλίου, είχαν επισκεφθεί το Πλανητάριο στην Αθήνα. Μπράβο παιδιά σε σας αλλά και στους καθηγητές σας για την επιλογή να επισκεφθείτε τόσο ενδιαφέροντα μέρη.

Το ίδιο ενδιαφέρουσα και η Τετραήμερη που πραγματοποιήσαν οι μαθητές του Λυκείου στη Ζάκυνθο, στις 27 Μαρτίου 2009 με τη συνοδεία δυο καθηγητών τους. Παιδιά ευχόμαστε να σας μείνει αξέχαστη, όπως αξέχαστη έμεινε η εκδρομή στη Ζάκυνθο που πραγματοποίησαν πριν 40 χρόνια, οι τότε μαθητές του σχολείου σας.

Με ενέργειες της ΤΕΔΚ τοποθετήθηκαν κάδοι συλλογής

ανακυκλώσιμων απορριμμάτων σε όλους τους Δήμους της Λακωνίας. Ανακυκλώσιμα είναι: τα πλαστικά, τα χάρτινα υλικά, μεταλλικά, αλουμίνια και γυάλινα, τα οποία μπορούν να επανεπεξεργασθούν και να χρησιμοποιηθούν πάλι. Η σημασία της ανακύκλωσης φαίνεται από το γεγονός ότι τα πλαστικά παραμένουν αναλλοίωτα στην ύπαιθρο και επιβαρύνουν το περιβάλλον για 350 πάνω-κάτω χρόνια. Όσον αφορά στα χάρτινα υλικά, με την ανακύκλωσή τους και οικονομία επιτυγχάνεται και λιγότερα δένδρα κόβονται, αφού το ξύλο είναι η πρώτη ύλη τους. Τα μεταλλικά-αλουμίνια και γυάλινα αντί να χωνεύονται στους σκουπιδοτόπους μπορούν να μετατραπούν πάλι σε πρώτη ύλη. Με την ανακύκλωση προστατεύουμε κυρίως τον περιβάλλοντα ζωτικό μας χώρο, δημιουργώντας λιγότερους σκουπιδοτόπους με σκουπίδια που αποδομούνται σε ανόργανα συστατικά, τα οποία η ίδια η φύση ξαναχρησιμοποιεί. Είναι ανάγκη να ευαισθητοποιηθούμε όλοι μας και να συμβάλουμε σε αυτήν την προσπάθεια, επισημαίνοντας ότι πρέπει να αδειάζουμε τη σακούλα μας με τα συγκεντρωθέντα ανακυκλώσιμα είδη, μέσα στους κάδους, και να μην την πετάμε κλειστή, ώστε να διευκολύνουμε στη διαλογή των υλικών. Επίσης, ο Σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Νομού Λακωνίας, για την ευαισθητοποίηση των πολιτών στα θέματα ανακύκλωσης, χρηματοδότησε τη θεατρική παράσταση «Σκουπίδια Στοπ», που παίχτηκε από τη Θεατρική Ομάδα Σπάρτης «Επί σκηνής». Παράσταση έγινε και στο Δήμο

μας, στις 25 Μαΐου 2009 με μεγάλη προσέλευση.

Σιγά-σιγά αρχίζουν να ανακαλύπτουν τα περικόλλα φαράγγια του βουνού μας όλο και περισσότεροι ορειβάτες και λάτρεις του βουνού και της φύσης. Στις 11 Ιουνίου, μέλη του Ορειβατικού Συλλόγου Σπάρτης μαζί με δικούς μας ορειβάτες, πραγματοποίησαν πορεία με διαδρομή που άρχισε από το Φαράγγι του Κάστορα και συνέχισε από Μύλους, Μεσοράχη, Βρυσιώτικα, Λάττα, Τίκλα και κατέληξε στον Άγιο Μάμα. Στη συνέχεια ο Σύλλογος Φίλων του Δάσους του Βουνού «ΛΟΥΣΙΝΑ» τους παρέθεσε γεύμα στην ταβέρνα του Άρη Κουρεμπή.

Αυτήν την εποχή, ανεβαίνουμε στο βουνό για να μαζέψουμε τσάι και ρίγανη και όλοι μας παρατηρούμε, ότι κάθε χρόνο όλο και λιγότερα από αυτά βρίσκουμε. Για να έχουμε και για τα επόμενα χρόνια, ας μαζέψουμε μόνο την ποσότητα που χρειαζόμαστε για τη χρονιά μας και ας αφήσουμε λίγα άνθη ρίγανης για σπόρο, επίσης ας προσέξουμε να μην ξεριζώνουμε το τσάι. Γενικά ας κάνουμε ότι περνάει από το χέρι μας για να διαφυλάξουμε την ύπαρξή τους στο βουνό μας.

Στις 24 Ιουνίου 2009 πραγματοποιήθηκε στο Καστόρι αιμοληψία για την τράπεζα αίματος που διατηρεί ο Εμποροεπαγγελματικός Σύλλογος Καστορείου. Περίπου 48 άτομα πρόσφεραν το αίμα τους για τον συνάνθρωπό τους, άντε και του χρόνου περισσότεροι σε αυτή την προσφορά που είναι και ευγενής

και πολύτιμη.

Εκλογές για την ανάδειξη νέου Διοικητικού Συμβουλίου έκανε ο Κυνηγετικός Σύλλογος Βορείου Λακεδαιμόνος στις 12 Απριλίου 2009. Εξελέγησαν: Πρόεδρος ο Δημήτριος Γ. Μιχαλόπουλος, Αντιπρόεδρος ο Γεώργιος Δημοσθ. Βλαχάκης, Γραμματέας ο Σαράντος Η. Νικολόπουλος, Κοσμήτορας ο Κωνσταντίνος Γ. Γρηγορόπουλος, μέλη ο Χαράλαμπος Μπασκουρέλος και ο Δημήτριος Έρης, Ταμίας ο Αντώνης Τσίπουρας, Εξελεγκτική Επιτροπή οι: Κων/νος Αντ. Τσίπουρας, Χρήστος Π. Σταυρόπουλος και Ευθύμιος Γεωργόπουλος.

Νέο Διοικητικό Συμβούλιο εξέλεξε και ο Αθλητικός μας Σύλλογος «ΚΑΣΤΩΡ» κατά τις εκλογές που διενεργήθηκαν στις 29 Ιουνίου 2009. Εξελέγησαν: Πρόεδρος ο Παναγιώτης Δημητρίου, Αντιπρόεδρος ο Βασίλης Γ. Μενίδης, Γραμματέας ο Παναγιώτης Ν. Ζούζουλας, Ταμίας ο Δήμος Π. Διπλάρης, Έφορος ο Παναγιώτης Ηλ. Γαλανόπουλος και μέλη ο Ευστράτιος Ι. Γιαννίτσας και ο Γεώργιος Κ. Σκαφιδάς. Ευχόμαστε σε όλους τους νεοεκλεγέντες να έχουν καλή επιτυχία στις δραστηριότητες και στις επιδιώξεις των Συλλόγων τους.

Όλη της την περιουσία άφησε στην Ιερά Μητρόπολη Σπάρτης η Αγγελική Λιναρδάκη του Λάμπρου. Η υπάρχουσα στο Καστόρειο πωλήθηκε στις 13 Μαΐου 2009 και τα χρήματα θα διατεθούν για την αποπεράτωση του Ιερού Ναού του Αγίου Βασιλείου στη Σπάρτη.

Κάθε χρόνο της Αναλήψεως και στις αρχές του καλοκαιριού γίνεται παραδοσιακά η συλλογή του τσαγιού στον Ταΰγετο.

Το Δασαρχείο Καλαμάτας για να μην εξαφανιστεί το τσάι από την ανεξέλεγκτη συλλογή, έχει εκδώσει σχετική ρυθμιστική-απαγορευτική διάταξη η οποία μεταξύ άλλων αναφέρει ότι: «το μάζεμα του τσαγιού θα γίνεται από 1 Ιου-

λίου μέχρι 15 Αυγούστου κάθε χρόνο.

Απαγορεύεται να ξεριζώνονται τα φυτά ή και να κόβονται όλοι οι βλαστοί, ώστε να εξασφαλίζεται η αναπαραγωγή τους. Για ατομική χρήση ατελώς και χωρίς άδεια, μπορεί ο καθένας να μαζέψει μέχρι 3 κιλά περίπου.

Το μάζεμα του τσαγιού για εμπόριο, επιτρέπεται μετά από σχετική άδεια

μόνο στους κατοίκους των Δήμων στους οποίους υπάγεται η περιοχή συλλογής».

Το τσάι αμέσως μετά τη συλλογή δένεται σε μάτσα και ξεραίνεται σε σκιά. Εάν το τσάι είναι καλό, έχει πράσινο χρώμα. Εάν το χρώμα του είναι κίτρινο, είναι κακής ποιότητας.

Εκτός από το τσάι ο Ταΰγετος έχει κι άλλα αρωματικά φυτά, όπως θυμάρι,

μελισσόχορτο, μέντα, ρίγανη, φασκόμηλο και άλλα τα οποία δεν πρέπει μόνο να προστατευτούν αλλά και να διαδοθούν (να πολλαπλασιαστούν).

Οι άνθρωποι που αγαπούν το βουνό, που παραθερίζουν ή το επισκέπτονται απλά ή εργάζονται εκεί, θα μπορούσαν να μεταδώσουν το θησαυρό της γνώσης τους για αρωματικά φυτά και βότανα

Όταν ο καγιανάς παντρεύεται το παστό

Από παλιά οι εργασίες του καλοκαιριού στα κτήματα ήταν εξαντλητικές, ειδικά κάτω από τον καυτό ήλιο. Ποιος όμως να φανταζόταν ότι στη σκιά κάποιας μουριάς – όσο πρέπει παχιά αφού το επιτρέπει το πλατύ φύλλωμα – το μεσημεριανό ξαπόστμα συνοδευόταν από γευστική πανδαισία με βρεγμένα στο νερό παξιμάδια, τυρί και ντομάτα, και βέβαια τις καλές μέρες από καγιανά που τον έφερναν στο χωράφι μέσα στη βεδούρα. Απαραίτητο συστατικό του οι καυτερές πιπεριές – η κάψα τους εξολόθρευε την κάψα του ήλιου – και βασικά στοιχεία του καμιά πατάτα τηγανισμένη, τυρί σφέλα και αυγά χτυπημένα με ντομάτες. Και στην πλουσιότερη έκδοσή του περιείχε και παστό (σύγκλινο), οπότε προβιβαζόταν σε χοιρνοκαγιανά. Έτσι και ο φτωχός έτρωγε σαν πασάς, αποδεικνύοντας ότι όταν ο πλούτος της φύσης είναι διαθέσιμος, η γνώση αποκαλύπτεται στη ζωή χωρίς λόγια και η διατροφή είναι κατάλληλη χωρίς την ανάγκη διαιτολόγων. Γεύμα πλούσιο σε αντιοξειδωτικά, ωφέλιμα λιπαρά και βιταμίνες, γινόταν καλό καύσιμο για τις απογευματινές εργασίες. Πρόλαβα τον καγιανά της γιαγιάς μου Σταμάτας Αλειφέρη αλλά η μητέρα μου Καλλιρρόη Λαμπή νομίζω ότι τον έχει αναδείξει σε γευστική δημιουργία, σύμφωνα με τη γνώμη αρκετών που έχουν φάει τον καγιανά της. Όσο πρέπει λιπαρός, όσο πρέπει αυγό, όσο πρέπει ντομάτα και όσο πρέπει να καίει. Πιστεύω

ότι η μαγειρική δεν είναι απλή ανάμιξη υλικών αλλά συνδυασμός ύλης και ενέργειας και για να είναι νόστιμο το φαγητό χρειάζεται παραπάνω από το να ανακατέψεις το μίγμα στη σωστή αναλογία. Παρακάτω δίνεται η συνταγή για τον χοιρνοκαγιανά, από την Καλλιρρόη Λαμπή. Για τέσσερα άτομα:

Υλικά
Μερικές πιπεριές και κανά δυό καυτερές.
Λίγες πατάτες τηγανισμένες (μια πατάτα κανονική)
100 γρ τυρί σφέλα κομμένο σε κύβους
150-200 γρ παστό (σύγκλινο) κομμένο σε κύβους
4 – 6 μεγάλες φρέσκες τομάτες λεπτοκομμένες
4 – 5 αυγά
Ελαιόλαδο
Αλάτι, πιπέρι
Τηγανίζετε με ελαιόλαδο τις πατάτες και τις πιπεριές κομμένες σε ράβδους – τις καυτερές τις τηγανίζετε ολόκληρες. Σε ένα μεγάλο τηγάνι βάζετε λίγο ελαιόλαδο και τις ντομάτες, τις οποίες αφήνετε να βράσουν μέχρι να πιουν τα νερά τους. Προσθέτετε τη σφέλα. Προσθέτετε τα τηγανισμένα υλικά και το παστό. Ανακατεύετε. Χτυπάτε τα αυγά προσθέτοντας αλάτι και πιπέρι και τα προσθέτετε στο μίγμα του τηγανιού. Αφήνετε μέχρι να πήξουν τα αυγά βοηθώντας με μικρές τρύπες με ένα πιρούνι. Καλή επιτυχία, και μην ξεχνάτε ότι το μαγείρεμα είναι δημιουργία και αγάπη και θέλει και κατάθεση θειτικής ενέργειας – «πράνα» τη λένε στις Ανατολικές φιλοσοφίες.

Ε. Λαμπή

Εξερεύνηση του Καστανιώτη

Αποστολή εξερεύνησης του φαράγγιού Καστανιώτη στο Καστόρι Λακωνίας πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 4/7 με τη συμμετοχή και στήριξη ομάδας μελών του Συλλόγου «Φίλων του Ταύγετου». Πορεία από τη ζώνη των κωνοφόρων άρχισε νωρίς το πρωί που ανάμεσά τους πρόβαλαν γιγάντιες αιωνόβιες καστανιές μέχρι το ποτάμι που το ξεχασμένο μονοπάτι καθαρίστηκε από τους ντόπιους φίλους μας. Στη σύγκλιση των πλαγιών το σκληρό ασβεστολιθικό πέτρωμα αντιστάθηκε στη πορεία του νερού δημιουργώντας στο διάβα του χρόνου φαράγγι με μερικούς συνεχόμενους τράφους (ραπέλ) που αρματώθηκαν με ειδικούς κρίκους περάσματος σχοινιών για καταβάσεις και ασφαλή πρόσβαση στο πανέμορφο ολοσκέπαστο σε ολόκληρη τη διαδρομή του φαράγγι στη καταπράσινη περιοχή του Καστορείου. Καταγράφηκε η χλωρίδα της περιοχής που αν και όσιμα παρουσίασε μεγάλο ενδιαφέρον για φυτά τα οποία στείλαμε για αναγνώριση. Σημαντική η ανακάλυψη του μοναδικού μέχρι σήμερα βέρμπασκου κυλλινέουμ το οποίο είχε καταγραφεί μόνο στο όρος Κυλλήνη ως αποκλειστικό ενδημικό του. Αυτό αναπτύσσεται σε μεγάλη ζώνη από την Πελλά-

να μέχρι σε μεγάλα υψόμετρα του όρους Ξεροβούνα. Οι κάτοικοι το χρησιμοποιούν παραδοσιακά με τα υπόλοιπα χόρτα της περιοχής όταν φυτρώνει. Αυτό μας δεσμεύει στην ενημέρωση του κοινού για την προστασία του ενδημικού που στη Λακωνία και άλλα σπάνια φυτά κινδύνεψαν πχ η ενδημική τουλίπα Γουλιμή στη Νεάπολη ως δυναμωτικό για τα μικρά παιδιά παλαιότερα που την έβρισκαν νόστιμη. Επίσης στην επιστημονική κοινότητα για μελέτη και χοροθέτηση του *vermbascum cylleneum* και στο Ταύγετο όπως και το είδος *acaule* σε αυτόν και στα Αροάνια (Χελμό).

Φιλοξενία με γεύμα στη γέφυρα του Κάστορα ποταμού κάτω από τα πλατάνια και δίπλα στα τρεχούμενα νερά παραχώρησε στους εξερευνητές του φαράγγιού ο σύλλογος Συμμετείχαν οι Καστοριότες Γιάννης Αρεφάνης, Βασίλης Λαζανάς, Ως πρόεδρος του ομίλου μας ευχαριστώ τους συλλόγους του Καστορείου και δεσμεύομαι για την παραπέρα καταγραφή, εξερεύνηση, προβολή και ανάδειξη των σπηλαίων, φαράγγιων και άλλων περιβαλλοντικών αξιών της πανέμορφης αυτής περιοχής.

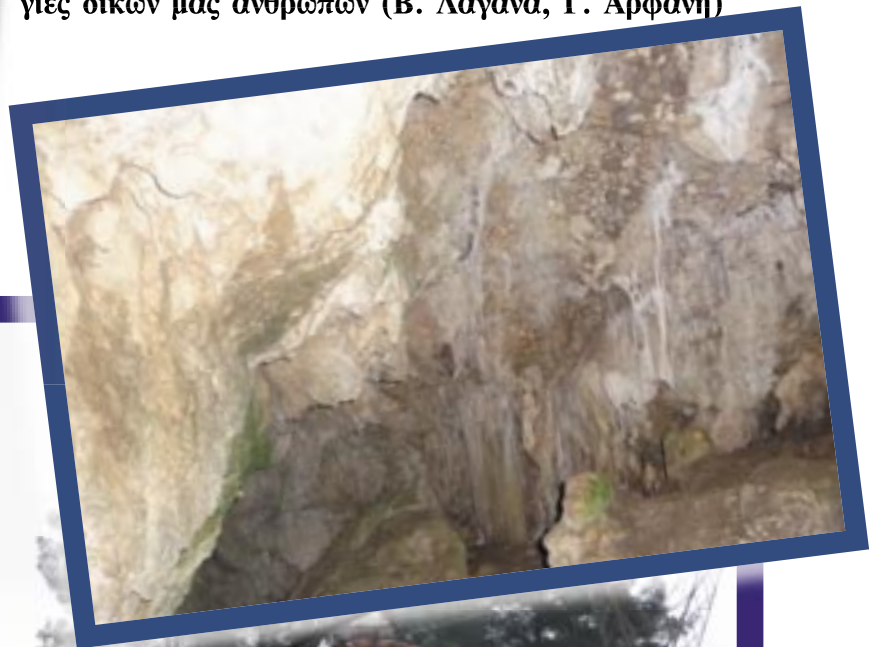
**Ο πρόεδρος
Γιάννης Κοφινάς**

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ

Το ζεύγυμά μας

Οι φωτογραφίες του σημερινού μας λευκώματος δείχνουν γνωστά σ' όλους μας θέματα και είναι δημιουργίες δικών μας ανθρώπων (Β. Λαγανά, Γ. Αρφάνη)

ΣΚΟΝΤΑΦΤΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΤΥΧΙΑ

«Σκοντάφτοντας στην ευτυχία» (Stumbling on Happiness, Harper Press, 2006)¹ είναι ο τίτλος του τελευταίου βιβλίου του Daniel Gilbert, καθηγητή Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ. Πρόκειται για ένα βιβλίο εκλαϊκευμένης επιστήμης που, όμως, δεν έχει καμία σχέση με τα ονομαζόμενα βιβλία «αυτοβοήθειας».

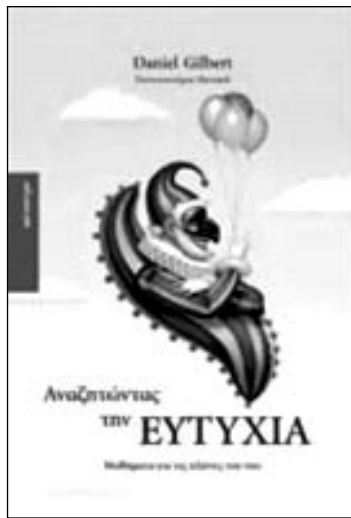
Ο Gilbert επιλέγει να πραγματευτεί την ευτυχία γιατί αυτή αποτελεί κεντρική επιδίωξη και αναφαίρετο δικαίωμα της ανθρώπινης ζωής. Πράγμα που άλλοτε διατυπώνεται ρητά και «καταστατικά» (όπως στη «Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας» των ΗΠΑ) και άλλοτε συνάγεται από τις πράξεις και τις ενέργειές μας.

Ο τίτλος του συγγράμματος πηγάζει από την κεντρική θέση του συγγραφέα: την ευτυχία τη βρίσκουμε συνηθέστερα κατά τύχη, παρά μέσα από τις συνειδητές μας προσπάθειες.

Η επιχειρηματολογία του Gilbert είναι απλή: η φαντασία μας είναι ατελής – και μάλιστα παρουσιάζει ατέλειες ανάλογες με εκείνες άλλων βασικών λειτουργιών του εγκεφάλου μας, όπως είναι η μνήμη, η όραση και η αντίληψη. Κατά συνέπεια, η ικανότητά μας να προβλέψουμε τι είναι αυτό που θα μας κάνει ευτυχισμένους ή πόσο ευτυχείς θα είμαστε σε μία δεδομένη κατάσταση είναι μειωμένη.

Χρησιμοποιώντας αποτελέσματα από ένα μεγάλο φάσμα εμπειρικών ερευνών, ο βραβευμένος συγγραφέας² παρουσιάζει τις εγγενείς αδυναμίες της φαντασίας, οι οποίες προκαλούν τις πλάνες της πρόβλεψης. Ο «ρεαλισμός» είναι η πρώτη από αυτές: η φαντασία εργάζεται γρήγορα, αθόρυβα και αποτελεσματικά, έτσι ώστε να μας πείθει για την «αξιοπιστία» των προϋπόντων της και να καθησυχάζει τον σκεπτικισμό μας. Ο μηχανισμός θυμίζει τις οφθαλμαπάτες, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο η μνήμη συμπληρώνει τα κενά της με πληροφορίες που δεν έλαβε ποτέ αλλά που ταιριάζουν με το υπόλοιπο παζλ.

Η προσκόλληση στο παρόν είναι η δεύτερη αδυναμία της φαντασίας:

το μέλλον που φανταζόμαστε δεν δι-αφέρει πολύ από το παρόν που ζούμε και οι επιλογές που μας εμφανίζονται είναι πιο περιορισμένες από αυτές που πραγματικά υπάρχουν.

Και αν είναι δύσκολο να φανταστούμε τα μελλοντικά γεγονότα, είναι ακόμη πιο δύσκολο να προβλέψουμε ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα θα μας γεννήσουν – η τρίτη αδυναμία, που ολοκληρώνει το «παιχνίδι» που μας παίζει το ίδιο μας το μυαλό.

Οι πλάνες της πρόβλεψης είναι δύσκολο να θεραπευτούν από την προσωπική μας εμπειρία, που είναι ούτως ή άλλως περιορισμένη. Ακόμη πιο δύσκολο είναι να ανατραπούν από τη σοφία που κληρονομήσαμε από τις προηγούμενες γενιές. Και αυτό γιατί η «σοφία» αυτή συγκροτείται από ιδέες που ανθούν όταν συντηρούν τα κοινωνικά συστήματα που τις επιτρέπουν να διαδοθούν – πράγμα που πετυχαίνουν μεταμφιεζόμενες σε συνταγές ατομικής ευτυχίας.

Αντί αυτών, ο συγγραφέας προτείνει κάτι απλό: να μη προσπαθούμε να μαντέψουμε πόσο ευτυχισμένοι ή ικανοποιημένοι θα είμαστε σε μία μελλοντική κατάσταση, αλλά να παρατηρήσουμε, να ρωτήσουμε, να μάθουμε πόσο ευτυχισμένοι είναι οι άνθρωποι που βρίσκονται ήδη στην κατάσταση αυτή. Όμως, και η απλή αυτή λύση σκοντάφτει σε δύο εμπόδια: στην πεποίθησή μας ότι είμαστε μοναδικοί και στην επιθυμία μας για έλεγχο. Έτσι, και ο ίδιος ο Gilbert δεν είναι πολύ αισιόδοξος για την υιοθέτηση της πρότασής του.

Από τις πιο ενδιαφέρουσες στιγμές του βιβλίου είναι η συζήτηση για τη διάκριση ανάμεσα στη συναισθηματική και την ηθική ευτυχία. Ο συγγραφέας καταλαβαίνει γιατί οι φιλόσοφοι αισθάνονται υποχρεωμένοι να ταυτίζουν την ευτυχία με την αρετή, ως εκείνο το είδος ευτυχίας που πρέπει να επιζητούμε. Τονίζει, όμως, ότι «αν η ενάρετη ζωή είναι αιτία ευτυχίας, δεν είναι η ίδια η ευτυχία» και ότι η ταύτιση αυτή είναι παραπλανητική, διότι συγχέει το αίτιο με το αποτέλεσμα. Και καταλήγει: «Η ευτυχία αναφέρεται σε συναισθήματα, η αρετή αναφέρεται σε πράξεις και οι πράξεις μπορεί να οδηγήσουν σε αυτά τα συναισθήματα. Αλλά όχι απαραίτητα και όχι αποκλειστικά.»

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει, επίσης, η συζήτηση γύρω από τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την προσέγγιση του θέματος. Η επιθυμία για επιστημονική μελέτη γεννά την ανάγκη της μέτρησης – ακόμη και για ένα τόσο υποκειμενικό βίωμα όπως είναι η ευτυχία. Η μέτρηση, με τη σειρά της, απαιτεί τα ανάλογα εργαλεία, όσο ατελή κι αν είναι αυτά. Απαιτεί, επίσης, τον σωστό χρονισμό (δηλαδή την πραγματοποίηση της μέτρησης ακριβώς τη στιγμή του βιώματος), τη σωστή (δηλαδή μεγάλη) συχνότητα μέτρησης και έναν τρόπο «βαθμονόμησης» που να καθιστά εφικτές τις δι-υποκειμενικές συγκρίσεις.

Η γραφή του βιβλίου δείχνει την οξυδέρκεια του συγγραφέα του, που χειρίζεται τις επιστημονικές έννοιες κατά τρόπο που έλκει τον μη ειδικό αναγνώστη, χωρίς να υποβαθμίζει το υλικό του. Το απρόβλεπτο και πνευματώδες χιούμορ συμβάλλει στην ακόμη μεγαλύτερη απόλαυση της ανάγνωσης. Η πραγματική έκπληξη, όμως, είναι η αντι-συμβατικότητα – που δεν περιμένει κανείς από καθηγητή ενός από τα μεγαλύτερα πανεπιστήμια του κόσμου. Ο Gilbert δεν διστάζει να αμφισβητήσει δύο από τους ισχυρότερους θεσμούς των δυτικών κοινωνιών: την οικογένεια και την οικονομία. Αναφερόμενος στην οικογένεια, και ειδικότερα στην κοινή πεποίθηση ότι «τα παιδιά φέρνουν ευτυχία», παρουσιάζει τέσσερις διαφορετικές μελέτες που δείχνουν ότι η

ευτυχία μειώνεται δραματικά μετά τη γέννηση του πρώτου παιδιού και αυξάνει μόνο όταν και το τελευταίο παιδί φύγει από το σπίτι.³

Όσο για την οικονομία, ο ευφυής καθηγητής σταχυολογεί από το έργο του Άνταμ Σμιθ, πατέρα της σύγχρονης Οικονομικής Επιστήμης:

«Σε ό,τι αφορά την πραγματική ευτυχία της ανθρώπινης ζωής, [οι φτωχοί] δεν είναι από καμία άποψη υποδεέστεροι εκείνων που θα φαινόταν να είναι πολύ ανώτεροί τους... Οι χαρές του πλούτου και του μεγαλείου... μοιάζουν στη φαντασία μας σαν κάτι σπουδαίο και ωραίο και ευγενές, η απόκτηση του οποίου αξίζει όλα τα βάσανα και τις αγωνίες που είμαστε πρόθυμοι να περάσουμε γι' αυτό... Αυτή η αυταπάτη είναι που ξυπνά και κρατά σε διαρκή κίνηση την εργατικότητα του ανθρώπινου γένους.»⁴

Όπως γνωρίζει και ο Daniel Gilbert, δεν είναι βέβαιο ότι τελειώνοντας κάποιος το βιβλίο θα αισθανθεί πιο ευτυχής ή πιο έτοιμος να βρει την ευτυχία. Όμως, είναι πολύ πιθανό ότι η στάση του απέναντι σε πολλά πράγματα θα αλλάξει – και σίγουρα θα αισθάνεται ότι έχει κάνει ένα μεγάλο βήμα προς την αυτογνωσία.

Παναγιώτα Χατζηπαντελή (*)
Αθήνα, 24 Απριλίου 2009

(*) Η Παναγιώτα Χατζηπαντελή είναι Χημικός MSc και εργάζεται στο Γενικό Χημείο του Κράτους

¹ Το βιβλίο κυκλοφορεί στα ελληνικά με τον τίτλο «Αναζητώντας την Ευτυχία», από τις Εκδόσεις Κάτοπτρο, (2007), σε καλή μετάφραση της Μαρίας Γιατρουδάκη.

² Το «Σκοντάφτοντας στην Ευτυχία» κέρδισε το βραβείο της Βρετανικής Royal Society of Science, ως το καλύτερο επιστημονικό βιβλίο του 2007.

³ Πατέρας από νεαρή ηλικία και ο ίδιος, ομολογεί ότι θυμάται χωρίς νοσταλγία την εποχή που ο έφηβος γιος του του ζητούσε να περπατά δέκα μέτρα πίσω του.

⁴ Adam Smith, *The Theory of Moral Sentiments* (1759), Cambridge University Press, 2002.

Ο Πύργος του Τζωρτζάκη σε παλιά, ξεθωριασμένη φωτογραφία, που όμως μας επιτρέπει να αντιληφθούμε, ακόμη και σήμερα, την υποβλητική του παρουσία στο χωριό. Ένα κτίσμα που αν δεν έπεφτε θύμα της τοπικής μισαλλοδοξίας, θα ήταν σημείο αναφοράς, όπως και οι σωζόμενοι πύργοι της Μάνης.

Παίρνω τα ζαγαράκια μου

Παίρνω τα ζαγαράκια μου και πάω να κυνηγήσω
λαγούς περδίκια για να βρω και πίσω να γυρίσω

Μα πήγα και τα έριξα εκεί ψηλά στα όρη
μου βγάλαν τα κακόμοιρα μια πλουμισμένη κόρη.

Τόσον ωραία πού 'τανε και μαργαριταρένια
μα έπλενε και λεύκαινε σε πλύστρα μαρμαρένια.

Της δίνω το μαντήλι μου κόρη μου να το πλύνει
κι εκείνη δεν το δέχτηκε και πίσω μου το δίνει.

Ξένε μου το μαντήλι σου δεν μπορώ να το πλύνω
γιατί 'μαι ξένη από μακριά και βιάζομαι να φύγω.

Δημοτικό τραγούδι από τη συλλογή
του Γιάννη Αρφάνη

Αμάραντος

Πάνω σε τρίκορφο βουνό
μάνα και διχτέρα δυό
μαζεύαν το αμάραντο
και το μελισσοχόρταρο.
εκεί που το μαζεύανε
βρήκαν 'ναν πληγωμένο
-Μάνα να τονε πάρουμε
τον ξένονε στο σπίτι μας
-Μωρ' μεις ψωμί δεν έχουμε
τον ξένο τι τον θέλουμε
-Μάνα το μοιραδάκι μου
το δίνω στην αγάπη μου
-Μωρ' μεις ρούχα δεν έχουμε
τον ξένο τι τον θέλουμε
-Μάνα το σεντονάκι μου
το δίνω στην αγάπη μου

«ΣΤΟ ΠΕΖΟΥΛΙ Τ' ΑΓΙΟΛΙΑ»

Μια μέρα αυθοστόλιστη τ' Απρίλη μυρωμένη
Ανέβαινα στον Αγιολιά να κάτσω στο πεζούλι
Όπως παλιά ανέβαινα σαν ήμουνα παιδί
Και με τις ώρες έμενα τα γύρω να αγυαυτεύω..

Το κάμπο, τις πλαγιές, τα βράχια, τις χαράδρες
τις ρεματιές τις πράσινες, μπροστά μου το
Κραστόρι

Πανέμορφο κ' αξέχαστο, χωριό μου αγαπημένο
Όλα γλυκά τ' αγκάλιαζα τα ήθελα δικά μου..

Τώρα στο τέρμα της ζωής μη μου το αρνηθείτε
αφήστε με να το χαρώ και να το σεργιανίσω
κάθε σοκάκι και στενό κάθε γωνιά του να πατήσω
τις γειτονιές να ξαναδώ και να της ξαναζήσω..

Δεν θα 'μαι μόνος σαν γυρνώ στα τόσα τα σοκάκια
θα 'χω το πλήθος συντροφιιά τις τόσες αναμνήσεις
Γλυκές πικρές που έφρευα στο διάβα της ζωής
μου

Και το πεζούλι τ' Αγιολιά ποτέ να μην αφήσω..

Γιάννης Κορζής
«Ο Κρασιανιώτης»

Έκθεση φωτογραφίας

Ενδιαφέρουσα ή έκθεση φωτογραφίας που πραγματοποιήθηκε από τον ΟΠΑΝΑΛ και τη Λέσχη Φωτογραφίας Σπάρτης «ΛΕΦΩΣ» με τη συμμετοχή του Συλλόγου Φίλων Δάσους Ταυγέτου «Η ΛΟΥΣΙΝΑ», στις 11 Απριλίου 2009, στην αίθουσα του Πολιτιστικού

Κέντρου «ΜΠΑΚΗ». Την εκδήλωση άνοιξε το Διοικητικό μέλος του ΟΠΑΝΑΛ η κ. Γεωργία Γαλανοπούλου. Την παρουσίαση του φωτογραφικού υλικού έκανε ο Πρόεδρος της ΛΕΦΩΣ κ. Δημήτριος Μπεκιάρης. Στο φωτογραφικό υλικό

που εκτέθηκε ανήκαν φωτογραφίες και του Βασίλη Λαγανά από διάφορες δραστηριότητες και τοπία της περιοχής μας. Στην εκδήλωση παρέστη ο Νομάρχης κ. Κων/νος Φούρκας και άλλοι παράγοντες του τόπου μας.

Ε. Βλαχογιάννη

Ίδρυμα Μπακή ένανς πνευματικός φάρος

Το Πολιτιστικό Κέντρο Καστορείου ιδρύθηκε τον Μάιο του 2005 από τον Dean Bakes στην μνήμη της συζύγου του Παναγιώτας Κουτσουμπού-Μπακή.

Η Παναγιώτα Κουτσουμπού - Μπακή μετανάστευσε από το Καστόρειο σε νεαρή ηλικία στην Αμερική.

Με τις αρετές που την διέκριναν δημιούργησε μια θαυμάσια οικογένεια, αλλά ποτέ δεν λησμόνησε την ευρύτερη οικογένεια των συγχωριανών της.

Την επιθυμία της, να προσφέρει στο χωριό της υλοποίησε ο σύζυγός της με την ίδρυση του «Πολιτιστικού Κέντρου Π.Κ. Μπακή»

Το Πολιτιστικό Κέντρο στεγάζεται σε μια διώροφη κατοικία των αρχών του 18ου αιώνα, η οποία ανακαινίστηκε από το «Ίδρυμα Μπακή», για να ανταποκριθεί στις ανάγκες του Κέντρου.

Ως αποστολή του Κέντρου ορίζεται, με τη διοργάνωση ειδικών εκδηλώσεων οι κάτοικοι του Δήμου Πελλάνας αλλά και του ευρύτερου ελλαδικού χώρου, να γνωρίσουν καλύτερα το Παρελθόν, να εκτιμήσουν καλύτερα το παρόν και να σχεδιάσουν επιτυχέστερα το μέλλον.

Ειδικότερα στόχοι του Πολιτιστικού Κέντρου είναι: Να απευθύνεται στα νέα παιδιά και να συμβάλλει στην ενημέρωση και στην προετοιμασία τους για την επιλογή επαγγέλματος τονώνοντας το αυτοαίσθημά τους και ενισχύοντας τις δυνατότητές τους.

Να συνεργάζεται με πανεπιστήμια και άλλα ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού και να προωθεί τη διαπολιτισμική επικοινωνία.

Να συμβάλλει στην καταγραφή και στην αξιοποίηση λαογραφικού υλικού Να εξυπηρετεί την ενημέρωση νέων αγροτών

Να ενημερώνει για θέματα υγείας, κυρίως προληπτικής ιατρικής.

Να ενεργοποιεί τις πολιτισμικές δυνατότητες του τόπου με εκθέσεις, διαλέξεις, συναυλίες, καλλιτεχνικά εργαστήρια, κινηματογραφικές προβολές, μουσικές εκδηλώσεις κ.ά.

Να αναδεικνύει το έργο επιστημόνων, καλλιτεχνών, αγροτών, εργατών κ.ά.

Να προωθεί μαθητικές υποτροφίες

Το Πολιτιστικό Κέντρο Π.Κ. Μπακή είναι ανοιχτό σε ιδέες και συνεργασίες που προωθούν την αποστολή και τους στόχους του.

Διεύθυνση: Πολιτιστικό Κέντρο Καστορείου Π.Κ.Μπακή, Καστόρειο, Λακωνίας, Τ.Κ 230 59, Τηλέφωνο: 27310-57025

E-mail: gchroni@otenet.gr

Αντιγραφή από το καλαίσθητο έντυπο του Πολιτιστικού Κέντρου

Βιβλία

Νίκος Θέμελης
ΟΙ ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ
Εκδόσεις Κέδρος

Είναι το έκτο μυθιστόρημα του συγγραφέα μετά την τριλογία- Αναζήτηση, Ανάτροπή, Αναλαμπή-. Για μια συντροφιά ανάμεσά μας και Μια ζωή δυο ζωές.

Παρακολουθούμε την περιπέτεια μιας οικογένειας,

που ήταν γνωστή στις Κυδωνίες, που άκουγαν πια να τις αποκαλούν Αϊβαλί από τους Τούρκους, που πλήθαιναν μέρα με την ημέρα... Κι ύστερα ήρθε ο ξεριζωμός και δοκιμάστηκαν οι αντοχές μας απέναντι στον άλλο, στον διαφορετικό και σε ό,τι πιστεύει. «Πώς είχαν γυρίσει τα πράγματα!» Όνειρα και επιδιώξεις που τότε ευδοκούν και τότε ανατρέπονται. Η δημοκρατία αφήνει πάντα ως δυνατότητα να δοκιμαστεί και η αλήθεια των άλλων... «ήταν ήδη πεισμένος ότι όποια άλλη συζήτηση περίττει, δεν είχε άλλωστε τη δύναμη ή τη διάθεση να υπερασπιστεί τις απόψεις του... Αρχές Δεκεμβρίου είχε διοριστεί Επιμελητής στην Έδρα της Βυζαντινής Ιστορίας»... Ο συμβιβασμός...

B. Κεμερίδου

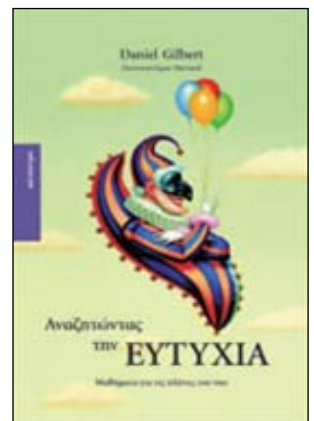
Daniel Gilbert
Stumbling on Happiness

Πανεπιστήμιο Harvard

Ελληνική Έκδοση, «Αναζητώντας την ευτυχία, Μαθήματα για τις πλάνες του νου», Εκδόσεις Κάτοπτρο, Αθήνα 2006
Τι είμαστε εμείς, τι είναι τα

προϊόντα του νου μας, τι νομίζουμε ότι είναι η ευτυχία μας. Ένα καταπληκτικό βιβλίο από έναν ειδικό, για όλους τους αναγνώστες. Διαβάστε την εξαιρετική παρουσίαση της Παναγιώτας Χατζηπατελή, στη σελίδα 18.

E. Λαμπή

ΑΦΙΞΕΙΣ ΟΜΟΓΕΝΩΝ ΜΑΣ

Και αυτό το καλοκαίρι το Καστόρειο είναι έτοιμο και ανοιχτό να υποδεχθεί όποιον το αγαπά ή επιθυμεί να το γνωρίσει. Με τα πλατάνια του στον Άγιο Μάμα ή στη γέφυρα του Κάστορα να υποδέχονται τους επισκέπτες, αλλά και παλιούς γνώριμους, που κάποτε, ως παιδιά, παίζοντας απολάμβαναν τη δροσιά τους, με τις πηγές του και τα δροσερά τους νερά να τρέχουν στα αυλάκια των σοκακιών του, τα μονοπάτια που οδηγούν σε παλιούς και ξεχασμένους οικισμούς του βουνού και του κάμπου ή σε ξωκλήσια καρφωμένα στις παρυφές του βουνού, και τέλος με την όμορφη πλατεία του που είναι ικανή να δημιουργεί ποικίλα συναισθήματα, φανερώνοντας σημάδια της παλιάς της δόξας και ακμής.

Με αυτά και με άλλα, ξελογιάζει τους ομογενείς μας και τους φέρνει νοσταλγούς κοντά μας. Από τους πρώτους που καλωσορίσαμε είναι: από την Αμερική ο **Νίκος Παρασκευόπουλος** και ο **Γιώργος Αλεβίζος** με τη σύζυγό του **Λουίζα** και τα εγγόνια του και ο **Γιώργος Αγγελόπουλος** με τη σύζυγό του **Αγγελική**. Από την Αυστραλία ο **Αλέκος Ν. Λάζαρης** με τη σύζυγό του, η **Αθηνά Γεωργαντά - Ζούζουλα** και ο **Δημήτριος Κακαφλίκας** με τη σύζυγό του **Χάρη**.

ΓΑΜΟΙ

Στις 3 Μαΐου 2009, παντρεύτηκαν στη Σπάρτη στον ιερό ναό του Αγίου Νικολάου στο Συκαράκι ο **Εμμανουήλ Δαμιανάκης** του Γεωργίου με την **Αγγελική Τζωρτζάκη** του Παναγιώτη. Μετά το γάμο ακολούθησε δεξίωση στο κέντρο Αλάμπρα.

Στους νεόνυμφους ευχόμαστε να ζήσουν ευτυχισμένοι με καλούς απογόνους

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Ο **Παναγιώτης Κ. Αλεξάκος** και η σύζυγός του **Αγγελική**, βάπτισαν τη Δευτέρα του Πάσχα στις 20 Απριλίου το γιο τους, στην

Εκκλησία του Αγίου Δημητρίου στο Παρδάλι και του έδωσαν το όνομα **Κωνσταντίνος**. Έτσι και το όνομα έδωσαν και τη γενέτειρα τίμησαν του πατέρα Κωνσταντίνου Αλεξάκου.

Το εκκλησάκι του Αγίου Ιωάννη του Παντελεήμονος στον Άγιο Μάμα επέλεξαν για να βαπτίσουν οι γονείς του **Σπύρος** και **Στεργιά Κορωνιού** το δισέγγονο του Κώστα Μπιστόλα και εγγόνι της κόρης του Πόπης Κορωνιού Το όνομα αυτού **Κωνσταντίνος**.

Ευχόμαστε στους γονείς να τους ζήσουν και στα νεοφώτιστα να ευτυχίσουν στη ζωή τους.

ΠΕΝΘΗ

Ανδρέας Γεωργίου Μανιάτης
Πέθανε στην Αθήνα στις 7 Απριλίου 2009, σε ηλικία 80 ετών. Γεννήθηκε στο Καστόρειο και σε νεαρή ηλικία έφυγε για τη Νότιο Αφρική όπου ασχολήθηκε με επιχειρήσεις. Παντρεμένος με την Βεατρίκη Μπακή από την Πελλάνα απέκτησαν 3 παιδιά και εγγόνια. Το 1980 μετέφερε την επιχείρησή του στην Αθήνα, όπου έζησε και τα υπόλοιπα χρόνια της ζωής του. Υπήρξε πολύ καλός οικογενειάρχης, δραστήριος και πετυχημένος επαγγελματίας.

Ευάγγελος Γεωργίου Μιχαλόπουλος

Γεννήθηκε στο Καστόρειο το 1927. Πέθανε στην Αθήνα στις 11 Απριλίου 2009 και κηδεύτηκε, σύμφωνα με την επιθυμία του, στο Καστόρειο. Σε νεαρή ηλικία έφυγε και έζησε στην Αθήνα, με τη γυναίκα του Ελένη, Λακώνισσα και αυτή από τις Κροκεές, δημιούργησαν μια πολύ καλή οικογένεια. Απέκτησαν 3 παιδιά και πολλά εγγόνια.

Χρυσούλα Λιαπέρδου - Αθανασοπούλου

Γεννήθηκε στα Σερβείικα το 1913. Παντρεύτηκε με τον Δημήτριο Αθανασόπουλο από τα Σερβείικα και απέκτησαν 7 παιδιά και πολλά εγγόνια. Από το 1956 ζούσε με την οικογένειά της στην Αθήνα, όπου και πέθανε στις 12 Απριλίου 2009, σε ηλικία

96 ετών.

Δημήτρης Μαγγαλούσης του Χρήστου

Σε τροχαίο ατύχημα με την αγαπημένη του μηχανή, άφησε την τελευταία του πνοή στα 27 του χρόνια ο Δημήτρης Μαγγαλούσης και βύθισε σε αβάσταχτο πένθος τη μητέρα του Δήμητρα, την αδελφή του και τον αδελφό του. Γεννήθηκε στη Σπάρτη, όπου έζησε το σύντομο χρόνο της ζωής του εργαζόμενος στο ζαχαροπλαστείο που διατηρεί η οικογένειά του. Το χαρακτηριστικό του φωτεινό χαμόγελο, δεν κατάφερε να αφοπλίσει τον χάρο που τον παραμόνευε κάπου στην Εθνική οδό Κορίνθου-Τριπόλεως. Κηδεύτηκε στη Σπάρτη στις 13 Απριλίου 2009.

Θεόδωρος από την Βουλγαρία

Πέθανε στο Νοσοκομείο της Σπάρτης στις 20 Απριλίου 2009 ο γνωστός σε όλους στο Καστόρειο Θεόδωρος, οικονομικός μετανάστης από τη Βουλγαρία. Για τους δικούς του λόγους, μόνος, μακριά από συγγενείς και βαριά ασθενής λυτρώθηκε με το θάνατό του. Ένιωσε όμως την φροντίδα και τη συμπόνια πολλών συμπατριωτών μας, και δεν έχει σημασία να πούμε ποιος έκανε τι και πόσο, σημασία έχει ότι, ναι στον τόπο μας υπάρχει ακόμη ανθρωπιά και θα πρέπει να είμαστε υπερήφανοι για αυτό.

Αμαλία Λάζαρη του Αλέξανδρου

Δεν άντεξε τη μοναξιά η καλοσυνάτη και πάντα ευγενική Αμαλία Λάζαρη μετά το θάνατο του συζύγου και πατριώτη μας Αλέκου Λάζαρη και πέθανε στη Σπάρτη στις 8 Μαΐου 2009, σε ηλικία 78 ετών.

Βασιλική Μουτή του Ιωάννη

Γεννήθηκε στο Καστρί το 1918 και πέθανε στις 17 Μαΐου 2009 στο Καστόρειο. Παντρεύτηκε με τον Γιάννη Μουτή και απέκτησαν 5 παιδιά και πολλά εγγόνια. Αγαπητή σε όλους, ευχάριστη και καλή γυναίκα, σύζυγος, μητέρα και γιαγιά, είναι τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν την εικόνα που άφησε πίσω της.

Ιωάννης Γεροντίδης του Γεωργίου

Γεννήθηκε στη Νέα Λιβερά το 1933 και πέθανε στις 26 Μαΐου 2009 στην Αθήνα, μετά από σοβαρό πρόβλημα υγείας. Λάτρης της μουσικής, στα παιδικά του χρόνια έμαθε να παίζει φλογέρα αλλά και κλαρίνο στο οποίο διακρίθηκε, μα πιο πολύ τον κέρδισε η βυζαντινή μουσική. Δίπλα στον Αθανάσιο Γκαβογιάννη έγινε ένα καλός εμπειρικός ψάλτης και στη συνέχεια μελέτησε και εμβάθυνε στη γνώση της Βυζαντινής μουσικής. Με την αποφοίτησή του από το Γυμνάσιο της Σπάρτης εγκαταστάθηκε στην Αθήνα και αποκαταστάθηκε επαγγελματικά. Με τη σύζυγό του Ελένη, απέκτησαν 3 παιδιά και πολλά εγγόνια. Εξαιρετος αοιδός της βυζαντινής μουσικής, έψελνε με την καταπληκτική του φωνή ανελλιπώς τις Κυριακές και τις αργίες στην ενορία του και όπου αλλού ευρισκόταν. Θα τον θυμόμαστε να ψέλνει με στους ετήσιους πανηγυρισμούς του ναού της Αγίας Βαρβάρας και της Μονής της Ζωοδόχου Πηγής. Για αυτή την προσφορά του, ευτύχησε λίγο πριν πεθάνει, να τιμηθεί με την απονομή «του δικαίου επαίνου της ημετέρας εκκλησίας και της μεγάλης ευαρέσκειας», από τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Μονεμβασίας και Σπάρτης Ευστάθιο, σε εκδήλωση που έγινε στον Ιερό Ναό του Αγίου Νίκωνος του Μετανοείτε στη Σπάρτη, στις 5 Μαΐου 2009.

Άννα Μαυροειδή του Παναγιώτη

Από το Δυρράχιο η καταγωγή της, γεννήθηκε εκεί το 1915 και παντρεύτηκε με τον Παναγιώτη Μαυροειδή. Στη δεκαετία του 1950 με τον σύζυγό της και τα τρία παιδιά τους εγκαταστάθηκαν μόνιμα στο Καστόρειο, όπου εργάστηκαν σκληρά και δημιούργησαν περιουσία. Καλή και αγαπητή γυναίκα, τα τελευταία χρόνια ανήμπορη πια, ζούσε με την κόρη της στην Κόρινθο, όπου και πέθανε στις 29 Ιουνίου 2009.

Θεόδωρος Ν. Λαμπράκης

Γεννήθηκε στο Καστόρειο το 1921 και πέθανε στις 30 Ιουνίου

Το Σαββατοκύριακο 20 και 21 Ιουνίου 2009 διεξήχθη το ράλι 1000 Km 2009 που προσμετρείται στο Πρωτάθλημα ΠΟΛΥΝΙΚΗ της Ε.Ο. ΦΙΛΠΑ (Ομοσπονδία Φίλων Παλαιού Αυτοκινήτου και μοτοσυκλέτας).

Το ράλι είχε αφετηρία και τερματισμό τα COODY'S στα Μέγαρα και τοποθεσίες κλειδιά τα Μέθανα- Γαλατάς- Κρανίδι - Ναύπλιο - Λεωνίδιο - Μονεμβάσια - Μολάοι- Γύθειο - Αρεόπολη - Σπάρτη- Καστόρειο - Τρίπολη.

Η διοργάνωση έγινε από τη ΟΡΚΑ (Οργάνωση Εκδηλώσεων Κλασικού Αυτοκινήτου) μια ομάδα φίλων που δημιουργήθηκε το 1998 με φιλοδοξία να προσφέρουν στους απανταχού λάτρεις του κλασικού αυτοκινήτου εξορμήσεις άλλοτε με τη μορφή της εκδρομής άλλοτε με το μανδύα του αγώνα (όπως μας πληροφορούν στην

ιστοσελίδα τους). Δίνεται μεγάλη προσοχή στην επιλογή των διαδρομών από άποψη φυσικής ομορφιάς αλλά και οδηγικής ικανότητας.

Το Καστόρι έχει ομορφιά και δρόμους που αναδεικνύουν την οδηγική ικανότητα από όπου και αν επιλέξει κανείς να το προσεγγίσει (Ας θυμηθούμε και τη δεκαετία του 70 που το ράλι ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ συμπεριλάμβανε ειδικές διαδρομές στην περιοχή μας)

Το χωριό μας επιπλέον αποδεικνύεται και φιλόξενος τόπος. Τη φιλοξενία αυτή τη φορά οργάνωσε ο σύλλογος φίλων Δάσους Ταϊγέτου Καστορείου «Η ΛΟΥΣΙΝΑ»

Οι συμμετέχοντες ευχαριστημένοι από το ζεστό καλωσόρισμα προσέφεραν στον Πρόεδρο κ. Λιναρδάκη αναμνηστική πλακέτα της συνάντησης και έδωσαν υπόσχεση ότι θα ξανάρθουν.

2009 σε ηλικία 88 ετών. Παντρεμένος με την Κωστούλα Καλλιάνη, απέκτησαν 2 κόρες και εγγόνια. Θα μείνει στην μνήμη μας όπως ήταν εργατικός, φιλήσυχος και καλός οικογενειάρχης.

Παναγιώτης Αλειφέρης του Κωνσταντίνου

Πέθανε στις 30 Ιουνίου 2009 σε ηλικία 77 ετών, μετά από σοβαρό πρόβλημα υγείας που τον ταλαιπωρούσε τα τελευταία χρόνια. Γεννήθηκε στο Καστόρειο το 1932 και παντρεύτηκε με την Χριστίνα Δρίτσα από την Αλαγονία. Απέκτησαν 2 παιδιά και εγγόνια. Υπήρξε καλός οικογενειάρχης και δίκαιος ως Αγροφύλακας όπου εργάστηκε στην περιοχή μας, για

πολλά χρόνια.

ΕΥΧΕΣ

Στους μαθητές μας που έλαβαν μέρος στις Πανελλαδικές εξετάσεις ευχόμαστε καλή επιτυχία. Στους μικρότερους μαθητές, ενόψει των σχολικών διακοπών, καλή ξεκούραση για να αντλήσουν δύναμη για το επόμενο έτος.

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Στο προηγούμενο τεύχος εκ παραδρομής, γράψαμε λάθος το όνομα της συζύγου του θανόντος Σπύρου Κάντζα, το σωστό είναι **Σταυρούλα Κάντζα** (Κουτσουμπού) και όχι **Παναγιώτα**.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ
 SUPER MARKET
 ΣΥΝΤΑΓΑ
 ΥΔΡΑΥΛΙΚΑ - ΑΔΡΕΥΤΙΚΑ
 ΧΡΩΜΑΤΑ - ΣΙΔΗΡΙΚΑ
 ΕΙΔΗ ΥΓΙΕΙΝΗΣ - ΠΛΑΚΑΚΙΑ
 ΠΕΡΙΦΡΑΣΕΙΣ - ΤΖΑΜΙΑ
 ΚΑΣΤΟΡΙ ΤΗΛ / FAX: 27310 57218

ΓΙΑΤΙ Η ΟΜΟΡΦΙΑ ΕΙΝΑΙ ΣΤΗΝ ΑΡΜΟΝΙΑ

ΓΙΑ ΟΜΟΡΦΑ ΜΑΛΛΙΑ Παναγιώτα Μαϊμώνη*

Απλές θεραπευτικές και αναζωογονητικές συνταγές μαλλιών με φυσικές πρώτες ύλες. Ενυδατώνουν βαθιά την τρίχα και χαρίζουν απαλότητα, λάμψη και ζωντάνια στα μαλλιά.

1. Θεραπεία για πριν το λούσιμο:

2 κουταλάκια (10 ml) ελαιόλαδο

1 κουταλιά (7.5 ml) ξύδι από μήλο

1 κρόκος αυγού

Τα υλικά αναμιγνύονται σε δοχείο μέχρι να πετύχετε λεία κρέμα.

Απλώστε την κρέμα στα

μαλλιά από τη ρίζα μέχρι την άκρη. Αφήστε την για 15-20 λεπτά. Ξεβγάλτε και λουστείτε.

2. Θεραπεία αναζωογόνησης για μετά το λούσιμο:

4 κουταλιές (30 ml) ρούμι 1 αυγό

Τα υλικά αναμιγνύονται σε δοχείο μέχρι να πετύχετε λεία κρέμα.

Απλώστε την κρέμα στα μαλλιά από τη ρίζα μέχρι την άκρη. Αφήστε τη να δράσει για 5 λεπτά. Στη συνέχεια απομακρύνετε τη με ζεστό νερό.

* Η Παναγιώτα Μαϊμώνη γεννήθηκε στα Βρέσθυνα, ζει στο Καστόρι όπου έχει κομμωτήριο.

ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ
 ΚΑΣΤΟΡΙ
 ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ 57747
 ΠΑΝΤΕΑΝΗΣ ΟΙΛ 22227
 ΚΙΩ 6942407789

ΧΟΡΗΓΟΙ

στην έκδοση του παρόντος βοήθησαν οικονομικά οι:

Ελένη Γεροντίδη, Δέσποινα Κεμερίδου, Βασιλική Κουκάκη, Νίκος Παπαναστάσης, Γιώργος Πεϊμανίδης, Θάνος Τζωρτζάκη
 Οι ευχαριστίες μας είναι αυτονόητες

Εικόνες του τριμήνου

Τα παιδιά μας παρουσιάζουν

Με επιτυχία διοργάνωσαν και φέτος εορτή, στις 12 Ιουνίου 2009, τα παιδιά του Δημοτικού Σχολείου με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών τους και του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων. Ζωντανή μουσική, μεζέδες, και ποτά, προσφορά του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων

πλαίσωσαν τη γιορτή και πρόσφεραν διασκέδαση σε όλους τους παρευρισκόμενους. Ιδιαίτερης σημασίας ήταν το σκετς που έπαιξαν με χάρη τα παιδιά του Νηπιαγωγείου και της 1ης και 2ας Δημοτικού Σχολείου για την ανακύκλωση

Ε. Βλαχογιάννη

Εικόνες από τη φύση μας

Μuscari το εύκομον

Είναι το πιο κοινό από τα Muscari, πολυτετές πόες που έχουν όλα τα φύλλα συγκεντρωμένα στη βάση και τα άνθη σε βότρυ στην κορυφή του βλαστού. Στην Ελλάδα απαντώνται πάνω από

10 είδη, κάποια ενδημικά. Το Muscari το εύκομον απαντάται σε αγρούς, συχνά σε μεγάλους πληθυσμούς. Οι βολβοί του αποτελούν, εξαιρετικό μεζέ.

φωτογραφία:

Βασ. Λαγανάς

κείμενο: Ντίνος Λαγανάς

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ